

Центральноукраїнський національний технічний університет
Економічний факультет
Кафедра історії, археології, інформаційної та архівної справи

«Допущено до захисту»
Завідувач кафедри ІАІАС
доктор історичних наук,
професор
Василь ОРЛИК
«___»_____ 2025 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти
на тему:

«Стратегії популяризації краєзнавчих музеїв у цифрову епоху (на прикладі діяльності Центральноукраїнського обласного краєзнавчого музею)»

Виконав: здобувач вищої освіти
IV курсу, групи ІС-21
ОПП «Інформаційна, бібліотечна та архівна
справа» спеціальності 029 «Інформаційна,
бібліотечна та архівна справа»
СЛЮСАРЕНКО Сергій Миколайович

«___»_____ 2025 р.

Керівник роботи:
кандидат педагогічних наук, доцент
_____ Вікторія БАРАБАШ
«___»_____ 2025 р.

Рецензент:
к. пед. н., директор Кропивницького
фахового коледжу Приватного вищого
навчального закладу «Університет сучасних
знань»
_____ Тетяна ШИШКІНА

ЗМІСТ

ВСТУП	10
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ МУЗЕЇВ У ЦИФРОВУ ЕПОХУ	13
1.1. Роль краєзнавчих музеїв у збереженні історико-культурної спадщини	13
1.2. Сучасний стан проблеми функціонування сучасних музейних установ у науковій літературі	16
1.3. Методи та джерельна база дослідження	18
РОЗДІЛ 2. СТРАТЕГІЇ ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКОГО ОБЛАСНОГО КРАЄЗНАВЧОГО МУЗЕЮ	24
2.1. Загальна характеристика діяльності Центральноукраїнського обласного краєзнавчого музею	24
2.2. Музейні виставки як інструмент широкого залучення аудиторії	29
2.3. Освітньо-культурні заходи музею	37
РОЗДІЛ 3. ПРАКТИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВДОСКОНАЛЕННЯ ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ МУЗЕЮ	43
3.1. Розробка комплексної маркетингової стратегії для краєзнавчого музею	43
3.2. Роль мистецько-просвітницьких проєктів у залученні відвідувачів краєзнавчого музею	49
3.3. Використання новітніх технологій у популяризації музейної діяльності	52
ВИСНОВКИ	55
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ТА ДЖЕРЕЛ	60
ДОДАТКИ	64

ВСТУП

Актуальність теми. У сучасному світі музеї вже давно перестали бути лише «сховищами минулого». Вони перетворюються на активні культурно-освітні центри, які формують національну ідентичність, підтримують історичну пам'ять і слугують майданчиками для діалогу між минулим і сьогоденням. Проте для того, щоб музейна діяльність була справді ефективною та впливовою, вкрай важливо забезпечити її популяризацію серед широких верств населення.

Особливої актуальності ця проблема набуває в умовах цифровізації та інформаційного перевантаження, коли традиційні форми подачі культурного матеріалу часто поступаються місце інтерактивним, візуально привабливим і «швидким» форматам. У таких умовах музеї повинні не лише зберігати експонати, а й активно комунікувати з аудиторією, використовуючи сучасні технології: соціальні мережі, віртуальні тури, подкасти, квести, інтерактивні виставки.

Популяризація музейної діяльності також відіграє важливу роль у сфері громадянського та патріотичного виховання, особливо в контексті збройної агресії проти України. Через музеї ми не лише зберігаємо історію, а й зміцнюємо національну пам'ять, формуємо гідність, самоусвідомлення та повагу до культурної спадщини.

Таким чином, популяризація діяльності музеїв – це не лише завдання самих музейників, а й суспільно важлива ініціатива, яка сприяє розвитку культурного простору, освіти, туризму та духовного життя нації.

Актуальність досліджуваної теми обумовлена цілим рядом факторів, до яких відносимо такі, як зміна способів сприйняття інформації – сучасні аудиторії, особливо молодь, споживають контент переважно через цифрові платформи, соціальні мережі та інтерактивні технології. Тому музеям необхідно адаптувати свої стратегії комунікації, щоб залишатися конкурентоспроможними. Необхідність у популяризації обумовлена й

розвитком цифрових технологій – впровадження віртуальних турів, доповненої та віртуальної реальності, мобільних додатків, інтерактивних експозицій та онлайн-архівів сприяє залученню ширшої аудиторії. Сьогодні спостерігається зниження відвідуваності традиційних музеїв – багато краєзнавчих музеїв стикаються з проблемою недостатньої кількості відвідувачів, тож використання цифрових стратегій дозволяє підвищити інтерес і залучити нову аудиторію.

Цифрові технології дають змогу зробити локальну історію доступною не лише для мешканців регіону, а й для глобальної аудиторії, що сприяє збереженню культурної спадщини та її інтеграції у світовий контекст.

Таким чином, розробка ефективних стратегій популяризації краєзнавчих музеїв у цифрову епоху є необхідною умовою для їхнього розвитку, підвищення відвідуваності та збереження культурної спадщини для майбутніх поколінь.

Мета кваліфікаційної роботи – дослідити й проаналізувати стратегії популяризації Центральноукраїнського обласного краєзнавчого музею м. Кропивницький, обґрунтувати ефективні підходи до популяризації краєзнавчих музеїв.

Завдання:

1. Проаналізувати сучасний стан проблеми функціонування сучасних музейних установ у науковій літературі, визначити методи та джерельну базу дослідження.
2. Проаналізувати основні напрями діяльності Центральноукраїнського обласного краєзнавчого музею.
3. Дослідити стратегії популяризації діяльності Центральноукраїнського обласного краєзнавчого музею.
4. Проаналізувати використання соціальних мереж у просуванні музею.
5. Обґрунтувати практичні рекомендації щодо вдосконалення популяризації досліджуваного музею.

Об'єкт дослідження – процес популяризації краєзнавчих музеїв.

Предмет дослідження – цифрові стратегії, методи та інструменти, що використовуються для залучення відвідувачів та підвищення популяризації Центральноукраїнського обласного краєзнавчого музею.

Методи дослідження – емпіричні методи, аналіз літератури та джерел, статистичний аналіз, сайтометрія, метод кейс-стаді та ін.

Структура та зміст кваліфікаційної роботи підпорядкована меті та завданням дослідження і складається зі вступу, трьох розділів, загальних висновків та списку використаної літератури. Обсяг основного тексту – 48 стор., 7 рис., 2 табл., список використаних джерел та літератури складає 34 найменувань, 5 додатків.

У вступі підтверджено актуальність представленої теми, визначено об'єкт, предмет, мету та завдання дослідження.

У першому розділі проаналізовано сучасні наукові дослідження щодо функціонування музейних установ, проаналізовано методи дослідження; визначено джерельну базу дослідження.

У другому розділі досліджено стратегії популяризації Центральноукраїнського обласного краєзнавчого музею.

Проаналізовано виставкову діяльність музею як інструмент залучення аудиторії, інтерактивні заходи музею, використання соціальних мереж у просуванні музею.

Третій розділ присвячено практичним рекомендаціям щодо вдосконалення популяризації досліджуваного музею, що включають маркетингову стратегію, для краєзнавчого музею, використання новітніх технологій для залучення відвідувачів. У цьому розділі також визначено перспективи розвитку музею в умовах цифровізації.

У висновках узагальнено результати дослідження, представлено теоретичні та практичні підсумки.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ МУЗЕЇВ У ЦИФРОВУ ЕПОХУ

1.1. Роль краєзнавчих музеїв у збереженні історико-культурної спадщини

Краєзнавчі музеї є ключовими осередками збереження історичної та культурної спадщини регіонів, які сприяють формуванню національної ідентичності, історичної пам'яті та освітньої діяльності. Їхня роль є багатогранною та охоплює такі аспекти:

– Збереження матеріальної та нематеріальної культурної спадщини.

Культурна спадщина є основою ідентичності будь-якої нації, відображаючи її історію, традиції, цінності та духовний розвиток. Вона поділяється на матеріальну (архітектурні пам'ятки, музейні експонати, археологічні знахідки тощо) та нематеріальну (звичаї, мова, усна творчість, ремесла, традиції). Збереження цих надбань має ключове значення для формування національної самосвідомості та культурного розвитку суспільства.

До матеріальної культурної спадщини належать архітектурні пам'ятки, історичні будівлі, артефакти, твори мистецтва, музейні колекції тощо. Її збереження важливе з кількох причин: історична пам'ять – матеріальні пам'ятки є свідками подій минулого, допомагають зберігати автентичність історичних епох; культурна ідентичність – архітектура, скульптура, картини та інші твори відображають унікальні особливості культури народу; освіта та наука – археологічні, історичні та мистецькі об'єкти використовуються для вивчення минулого, сприяють науковим відкриттям; туристична привабливість – пам'ятки культури сприяють розвитку туризму, що позитивно впливає на економіку країни.

Сучасні виклики, такі як урбанізація, зміна клімату, збройні конфлікти та нехтування питаннями реставрації, загрожують збереженню матеріальної спадщини, що вимагає комплексних заходів із її захисту.

Нематеріальна спадщина включає народні традиції, ремесла, звичаї, обряди, усну творчість, мову, пісні та танці, що передаються від покоління до покоління. Нематеріальна спадщина забезпечує культурну тяглість – традиції та звичаї допомагають зберігати автентичність народу, передаючи унікальні знання та вміння; формує національну самосвідомість; сприяє соціальній єдності, оскільки культурні практики згуртовують громади та покоління.

Культурна спадщина є джерелом творчості та інновацій, адже народне мистецтво значною мірою впливає на сучасний дизайн, музику, кінематограф, літературу.

У сучасному глобалізованому світі багато аспектів нематеріальної спадщини можуть бути втрачені через асиміляцію, урбанізацію та зміну способу життя, тому її збереження вимагає активної підтримки держави та громадськості.

Збереження культурної спадщини є спільним завданням держави, науковців, громадянського суспільства та міжнародних організацій, таких як ЮНЕСКО. Основними формами захисту культурної спадщини є оцифрування, тобто створення цифрових копій архівів, документів, мистецьких творів, запис народної музики та усної творчості; популяризація культурних традицій через навчальні заклади, музеї, культурні фестивалі, створення віртуальних екскурсій, документальних фільмів, проєктів у соціальних мережах. Важливою формою захисту виступає законодавчий захист пам'яток, підтримка культурних ініціатив.

Матеріальна й нематеріальна культурна спадщина є невід'ємною частиною історичного та культурного коду нації. Її збереження сприяє зміцненню ідентичності, розвитку туризму, освіти та культури, а також підтримці міжпоколінного зв'язку. У часи глобалізації та технологічних змін важливо не лише захищати спадщину, а й адаптувати її до сучасних умов, роблячи її доступною та цікавою для майбутніх поколінь.

Враховуючи вищезазначене, констатуємо, що краєзнавчі музеї накопичують, зберігають та експонують артефакти, що відображають історію, побут, традиції та культурні надбання певного регіону. Це можуть бути археологічні знахідки, етнографічні предмети, документи, фотографії, мистецькі

твори тощо. Завдяки цьому забезпечується збереження унікальних матеріальних свідчень минулого.

– Дослідження та популяризація історії регіону. У цьому контексті варто зазначити, що краєзнавчі музеї не лише зберігають експонати, а й проводять наукові дослідження, що допомагають розширити знання про місцеву історію. Музейні працівники займаються вивченням історичних подій, видатних постатей, змін у культурному та соціальному житті регіону, що сприяє глибшому розумінню національного розвитку.

– Освітня та просвітницька діяльність. Як показує досвід через лекції, екскурсії, виставки, інтерактивні заходи та майстер-класи краєзнавчі музеї передають знання новим поколінням, формуючи у молоді повагу до історії, культури та традицій свого краю. Вони також співпрацюють із навчальними закладами, створюючи спеціалізовані освітні програми.

– Формування національної та місцевої ідентичності. Завдяки збереженню історії окремих регіонів краєзнавчі музеї допомагають громадянам усвідомити свою причетність до національної культури. Це особливо важливо в умовах глобалізації, коли виникає загроза втрати локальної самобутності.

– Використання сучасних технологій для збереження спадщини. Сьогодні краєзнавчі музеї активно впроваджують цифрові технології, створюють віртуальні тури, оцифровують архіви, розширюють свою присутність у соціальних мережах. Це дозволяє не лише зберігати інформацію про культурну спадщину, а й робити її доступною для ширшої аудиторії.

Цифровізація дозволяє покращити доступ до музейних фондів, оптимізувати їхню діяльність і розширити взаємодію з відвідувачами.

– Туристична та культурна привабливість регіону. Краєзнавчі музеї є важливими об'єктами культурного туризму, приваблюючи відвідувачів та стимулюючи економічний розвиток місцевих громад. Вони сприяють збереженню традиційних ремесел, народного мистецтва та культурних особливостей регіону.

Підсумовуючи, зазначимо, що краєзнавчі музеї відіграють важливу роль у збереженні історико-культурної спадщини, виступаючи центрами пам'яті, досліджень, освіти та популяризації історії. Вони сприяють формуванню національної свідомості, підтримці традицій та розвитку регіональної культури, що робить їх невід'ємною частиною культурного простору України.

1.2. Сучасний стан проблеми функціонування сучасних музейних установ у науковій літературі

Сучасна трансформація музейних інституцій характеризується створенням нових соціокультурних установ, які відповідають на нові запити нової епохи. Важливою складовою процесу трансформації музеїв є їх участь у створенні свого нового іміджу, що дозволяє їм стати активними суспільно-політичними та культурними інституціями, здатними вирішувати нагальні проблеми культурного та інтелектуального розвитку українців.

Грунтовне дослідження К. Смаглій основних напрямів реформування музейної сфери залишається актуальним і сьогодні, оскільки містить узагальнений досвід реформування музейної справи в європейських країнах за два десятиліття¹.

Інноваційна діяльність музеїв у сучасному світі вивчалася багатьма вітчизняними та зарубіжними вченими. Варто звернутися до наукової праці В. Банаха, який вивчає практичний досвід українських музеїв та аналізує інноваційність й інтерактивність цих інституцій. Банах всебічно досліджує виставкову, дослідницьку та освітню діяльність музеїв у контексті інновацій².

На основі вивчення офіційних веб-сайтів вітчизняних музеїв, С. Кускова та О. Отземко детально дослідили сучасний стан музейного простору. Науковці

¹ Смаглій К. Європейський досвід реформування музейної сфери: уроки для України. *Будуємо нову Україну: збірник конференції (26–27 листопада 2014 р., м. Київ)*. Київ: Видавничий дім Києво-Могилянська академія, 2015. С. 138–154.

² Банах В. М. Музейні інновації та інтерактивність у теорії та практиці музейної справи. *Historical and Cultural Studies*. 2016, № 1. Vol. 3. P. 1–5. 3.2.5.

проаналізували інноваційні підходи в діяльності музейних установ, до яких, у першу чергу віднесли, як *партисипація*, тобто залученість або співучасть у певному процесі, у даному випадку – стосується залучення аудиторії до творчого процесу (наприклад, віртуальні виставки) *storytelling* (мистецтво розповіді історій, яке використовується не тільки для передавання інформації, а й емоцій і сенсів через захопливий сюжет та музейний *ребрендинг* (процес зміни іміджу бренду, який може включати оновлення назви, логотипа, дизайну тощо) ³.

П. Вербицька та Р. Пасічник всебічно аналізують музей як комунікативний та освітній простір ⁴.

У науковій публікації І. Передрій та Н. Білан акцентовано на комунікативній діяльності музейних установ і визначено, що в цьому аспекті найдієвішими є, з традиційних форм роботи, – експозиційна діяльність, а з інноваційних – використання 3D-технологій, створення сайтів, організація віртуальних виставок, онлайн екскурсій тощо ⁵.

Спираючись на досвід провідних музеїв України та сусідніх країн, А. Бойко-Гагарін рекомендує «how-to» матеріали, які можуть допомогти впровадити маркетингові заходи та стратегії в музеях і підвищити прибутковість за допомогою інструментарію з різних наукових дисциплін ⁶.

Особливості комунікаційних процесів в музеях республіки Польща комплексно досліджені у науковій праці К. Мечковської. Авторка аналізує впливові фактори, які роблять музеї все більш привабливими ⁷.

³ Кускова С., Отземко О. Сучасний український музей: новітні практики. *Вісник студентського наукового товариства ДонНУ імені Василя Стуса*. 2019. Т. 2, № 11. С. 33–38. URL: [file:///C:/Users/ENTEL11/Downloads/7594-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-15252-1-10-20191127%20\(4\).pdf](file:///C:/Users/ENTEL11/Downloads/7594-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-15252-1-10-20191127%20(4).pdf)

⁴ Вербицька П. В., Пасічник Р. Е. Музей як комунікативний та освітній простір: *навчальний посібник*. Львів: Львівська політехніка, 2017. 232 с.

⁵ Передрій І., Білан Н. Сучасна музейна комунікація в Україні та світі: стан і перспективи розвитку. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2018. № 2. С. 72 – 79/ URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bdi_2018_2_12.

⁶ Бойко-Гагарін А. Музей, що заробляє. *Manual для маркетолога*. Київ: Логос, 2020. 196 с

⁷ Мечковська К. Комунікація в музеях – завдання, можливості, перспективи. *Інформація, комунікація, суспільство 2023 : матеріали 12-ї Міжнародної наукової конференції ICS-2023*. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2023. С. 49–51. URL: http://skid.lpnu.ua/wp-content/uploads/2023/05/ICS2023_Proceedings.pdf.

У дисертаційному дослідженні С. Куценка представлено комплексний аналіз особливостей становлення та розвитку інтернет-ресурсів в українських музеях, що є предметом дослідження історичної інформатики. Автор визначає причини інтеграції вітчизняних музеїв в Інтернет. Зокрема, проаналізовано причини зростання популярності музеїв в Україні та світі, налагодження професійних контактів між музеями, науковими установами, що займаються розвитком музейної справи, та іншими зацікавленими сторонами, надання нових можливостей для презентації музейних колекцій, посилення просвітницької ролі музеїв та способи привернення ними уваги спонсорів.⁸

Найбільшу в Україні колекцію скіфської монументальної кам'яної антропоморфної скульптури, яка зберігається в Центральноукраїнському обласному краєзнавчому музеї, всебічно дослідив М. Тупчієнко⁹.

У науковій публікації В. Барабаш, Л. Глебової та Г. Бондаренко обґрунтовано місце і роль музейних інституцій у побудові сучасного соціокультурного простору з урахуванням новітніх досягнень в інформаційній сфері. Автори наукової статті висвітлили основні історичні віхи розвитку Центральноукраїнського краєзнавчого музею; здійснили порівняльний аналіз діяльності музею у 2021-2023рр., детально розглянули проєктну діяльність музею, представивши тематичну класифікацію діючих проєктів та визначивши основні форми їх реалізації¹⁰.

1.3. Методи та джерельна база дослідження

У процесі написання кваліфікаційної роботи ми використовували комплексні методи дослідження, які поєднують як теоретичні, так і емпіричні підходи. Теоретичні методи дослідження включали аналіз наукової літератури –

⁸ Куценко С. Ю. Становлення та розвиток інтернет-ресурсів музеїв України. Автореф. дис. .. канд. іст. наук: 07.00.06. Черкаси, 2017. 20 с.

⁹ Тупчієнко М. Ястребовська складова археологічної колекції Кіровоградського обласного краєзнавчого музею. Тези доповідей II Міжнародної наукової конференції «Історія, археологія, інформаційна, бібліотечна та архівна справа: актуальні проблеми науки та освіти». 13 – 14 травня 2021 р. ЦНТУ. Кропивницький <https://scholar.google.com>.

¹⁰ В. Барабаш, Л. Глебова, А. Бондаренко. Особливості діяльнісної моделі краєзнавчого музею (2021–2023 роки). *Соціум. Документ. Комунікація*: збірник наукових праць. Том 8, №4. Переяслав, 2023. С. 8–19. URL: <https://sdc-journal.com.ua/uk/journals/tom-8-4-2023/osoblivosti-diyalnisnoyi-modeli-kraeyznachogo-muzeyu-2021-2023-roki>

для вивчення існуючих підходів до популяризації музеїв у цифрову епоху. Порівняльний аналіз – для зіставлення різних стратегій популяризації краєзнавчих музеїв в Україні та за кордоном. У дослідженні було застосовано системний підхід – для виявлення основних чинників, що впливають на успішність цифрових стратегій музеїв.

Метод опису – це один із основних методів наукового дослідження, який передбачає фіксацію, систематизацію та подання інформації про об'єкт дослідження без її глибокого аналізу чи узагальнення. Він спрямований на детальне представлення характеристик явища, процесу або предмета.

Основні особливості методу опису: використовується для збору й упорядкування фактичного матеріалу; дає змогу наочно представити об'єкт дослідження; може поєднуватися з іншими методами (аналізом, порівнянням, класифікацією тощо).

У роботі метод опису було використано для характеристики Центральноукраїнського обласного краєзнавчого музею (його історії, колекцій, діяльності, цільової аудиторії); опису існуючих стратегій популяризації музеїв (на основі аналізу сайтів, соціальних мереж, маркетингових інструментів); подання результатів емпіричних досліджень (наприклад, опис відповідей респондентів в опитуванні чи поведінкових тенденцій аудиторії музею); опису цифрових технологій, що використовуються в музейній справі (онлайн-виставки, мобільні додатки, віртуальна реальність тощо).

Метод опису допоміг створити ґрунтовну базу для подальшого аналізу та розробки ефективних стратегій популяризації музею.

Метод синтезу – це логічний метод наукового дослідження, що передбачає об'єднання окремих елементів або частин знань у єдину систему, створення узагальненого уявлення про досліджуваний об'єкт або явище.

Основні характеристики методу синтезу: використовується після аналізу (розчленування об'єкта на складові частини); допомагає виявити зв'язки між окремими елементами; формує цілісне бачення проблеми; широко застосовується в гуманітарних, природничих і технічних науках.

У нашому дослідженні метод синтезу може був використаний для: формування комплексної стратегії популяризації музею, об'єднавши різні підходи (соціальні мережі, сайтометрію, цифровий маркетинг тощо). З метою систематизації отриманих даних (наприклад, об'єднання результатів опитувань, аналізу сайтів і експертних інтерв'ю). Для розробки практичних рекомендацій, що ґрунтуються на аналізі різних методів і досвіду інших музеїв.

Метод синтезу допоміг узагальнити всі отримані результати дослідження та сформувані цілісний висновок щодо ефективних стратегій популяризації музею в цифрову епоху.

Емпіричні методи:

Опитування (анкетування) – серед відвідувачів та потенційної аудиторії музею (школярів, студентів, туристів), щоб зрозуміти їхні вподобання щодо цифрових форматів музеїв.

Контент-аналіз соціальних мереж і веб-ресурсів музею – для оцінки ефективності поточної цифрової стратегії.

Аналіз відвідуваності онлайн-ресурсів музею – через Google Analytics або інші аналітичні інструменти.

Сайтометрія – це метод аналізу та оцінки веб-ресурсів, який застосовується для вивчення структури, взаємозв'язків і впливу сайтів у цифровому просторі. Цей метод базується на аналізі таких показників, як кількість відвідувань, поведінка користувачів, рівень взаємодії, гіперпосилання між веб-сайтами та інші цифрові метрики.

Основні аспекти методу сайтометрії:

Веб-аналіз – вивчення трафіку веб-сайтів, джерел відвідувачів, їх поведінки та часу перебування на сторінках (використовується Google Analytics, SimilarWeb тощо).

Аналіз гіперпосилань (вебометрія) – дослідження зв'язків між сайтами через зворотні посилання, що допомагає оцінити рівень авторитетності ресурсу (використовуються Ahrefs, SEMrush).

Соціометричний аналіз – оцінка впливу сайту в соціальних мережах (кількість згадок, репостів, лайків тощо).

Оцінка видимості в пошукових системах – аналіз SEO-параметрів сайту, позицій у пошуковій видачі, ключових слів та конкурентного середовища.

Аналіз поведінки користувачів – визначення патернів поведінки відвідувачів на сайті за допомогою карт теплових зон (heatmaps), запису сеансів користувачів (Hotjar, Yandex.Metrica).

Застосування сайтометрії у дослідженні популяризації музеїв

У контексті кваліфікаційної роботи цей метод допоміг:

Оцінити ефективність цифрової присутності музею, зокрема сайту та сторінок у соціальних мережах.

Проаналізувати конкурентів – визначити, як інші краєзнавчі музеї використовують цифрові стратегії.

Виявити слабкі місця веб-присутності музею та розробити рекомендації щодо покращення контенту, SEO та користувацького досвіду.

Практичні методи:

Розробка і тестування стратегії популяризації – створення та впровадження конкретних цифрових рішень (наприклад, запуск нової SMM-кампанії або мобільного додатку для музею) та оцінка їх ефективності.

Поєднання цих методів дозволило отримати комплексне бачення проблеми, визначити найефективніші підходи та розробити практичні рекомендації для популяризації Центральноукраїнського обласного краєзнавчого музею у цифрову епоху.

Джерельна база дослідження

Джерельну базу дослідження представляють нормативно-правові акти, зокрема Закони «Про музеї та музейну справу» 11. Цей Закон є ключовим нормативно-правовим актом, який регулює діяльність музеїв в Україні. Він визначає правові, економічні та соціальні засади створення і функціонування

¹¹ Закон України «Про музеї та музейну справу» (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/249/95-%D0%B2%D1%80#Text>.

музеїв, а також питання формування, обліку, зберігання, охорони та використання Музейного фонду України. Закон забезпечує правову основу для розвитку музейної справи в Україні, сприяючи збереженню культурної спадщини та популяризації національної історії.

Закон України «Про охорону культурної спадщини»¹². Цей Закон забезпечує правову основу для збереження та охорони культурної спадщини України, сприяючи її використанню у суспільному житті та захисту в інтересах нинішнього і майбутніх поколінь.

Закон України «Про затвердження Порядку обліку музейних предметів в електронній формі»¹³.

Закон України «Про внесення зміни до статті 10 Закону України «Про музеї та музейну справу» щодо порядку подальшого використання музейних зібрань у разі реорганізації музеїв та надання державних гарантій» № 9129 від 20.03.2023 Відомості Верховної Ради України. 2023. № 89. С. 335.¹⁴

Іншу групу нормативних документів представляють інструкції, зокрема Інструкція з музейного обліку, зберігання та використання пам'яток державної частини Музейного фонду України (2009 р.) Сайт Міністерства культури і туризму України¹⁵. Даний документ визначає чіткі вимоги до обліку пам'яток недержавної частини Музейного фонду України, до якої, відповідно до нормативних документів, відносять музейні предмети і музейні колекції, що не віднесені до державної частини Музейного фонду України. Сюди ж належать пам'ятки, як власність як окремих громадян, так і громадських та релігійних організацій.

¹² Закон України «Про охорону культурної спадщини» (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1805-14#Text>

¹³ Закон України «Про затвердження Порядку обліку музейних предметів в електронній формі» (зі змінами) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1478-16#Text>.

¹⁴ Закон України «Про внесення зміни до статті 10 Закону України «Про музеї та музейну справу» щодо порядку подальшого використання музейних зібрань у разі реорганізації музеїв та надання державних гарантій» № 9129 від 20.03.2023 Відомості Верховної Ради України. 2023. № 89. С. 335 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3300-20#Text>

¹⁵ Інструкція з музейного обліку, зберігання та використання пам'яток державної частини Музейного фонду України (2009 р.) Сайт Міністерства культури і туризму України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1129-16#Text>

До джерельної бази також відносимо довідково-інформаційні документи досліджуваної установи, сайт Центральноукраїнського обласного краєзнавчого музею.

Окреме джерело представляють інформаційні ресурси, які висвітлюють діяльність музейних установ¹⁶. Інформаційні ресурси відіграють важливу роль у збереженні, популяризації та розвитку музеїв. Вони містять актуальні дані про історію, методи управління, цифрові технології та сучасні тенденції музейної діяльності.

¹⁶ Міністерство культури і туризму України. URL : <http://mincult.kmu.gov.ua>
Музейний простір України Музеї України та світу. URL : <http://prostir.museum>
Музеї світу. URL : <http://www.globmuseum.info>
«Музейний простір». сайт музейної спільноти України та журналу. URL : <http://prostir.museum.ua>
«Національний віртуальний музей» (Велика Британія). URL : <http://www.culture24.org.uk/home>

РОЗДІЛ 2

СТРАТЕГІЇ ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКОГО ОБЛАСНОГО КРАЄЗНАВЧОГО МУЗЕЮ

2.1. Загальна характеристика діяльності Центральноукраїнського обласного краєзнавчого музею

В Центральноукраїнському регіоні розвиток музейної справи пов'язаний з одним із перших навчальних закладів Єлисаветграда – Земським реальним училищем (ЗРУ) (1870 р.), яке наприкінці XIX – початку XX ст. було прогресивним і відомим навчальним закладом. Історичні та краєзнавчі дослідження свідчать, що училище славалося своїми талановитими педагогами-новаторами. Вагома матеріально-технічна інфраструктура Земського реального училища була представлена бібліотекою, гарно оснащеними фізичними кабінетами та хімічними лабораторіями. Особливу цінність представляли вечірні рисувальні і креслярські класів, випускники яких (К. Адамська, П. Ганський, О. Осмьоркін) стали відомими митцями. Розвиткові училища сприяли пожертвування заможних містян, які вже із самого початку заснування цього навчального закладу приносили різного роду артефакти, серед яких були і предмети побуту, і археологічні матеріали, і колекції мінералів, і цінні монети. Все це як музейна цінність потребувало наукового опрацювання. У цьому контексті особливу роль відіграв Володимир Ястребов – визначний етнолог, археолог і фольклорист. Прекрасний педагог Володимир Миколайович, працюючи в Єлисаветграді, займається етнографічними дослідженнями, результати яких висвітлив у монографії «Матеріали по етнографії Новоросійського краю». Ця наукова робота стала безцінним скарбом у музейній колекції училища. Володимир Ястребов як викладач поповнював археологічними знахідками кабінет історії, оскільки захоплювався археологією і разом з досвідченими археологами проводив експедиції. Тривалий період (1883-

1898) Володимир Миколайович був завідувачем історико-географічного музею м. Єлисаветград.

У 1913 р. цей музей очолив Павло Рябков, пізніше, у 20-х роках ХХ ст., розпочинають діяльність історико-археологічний та природничо-історичний музеї. Саме природничо-історичний у 1929 р. функціонує як Округовий історико-археологічний, а з 1939 – Кіровоградський обласний краєзнавчий музей.

У наш час цей музей представляє собою не лише найдавніше сховище історії та природи краю, а й позиціонується як сучасний центр соціокультурного простору Кропивниччини (Додаток Г). Про це свідчить нова стратегія Обласного краєзнавчого музею, який з 2024 року перейменовано в Центральноукраїнський обласний краєзнавчий музей. Нинішній директор цього музею – Борис Леонідович Шевченко акцентує на новій ідентичності, яку набув музей та його філії і відділи. Сьогодні характерними ознаками прогресивних змін музейної установи є і нова символіка, яка гармонійно поєднує традиції та сучасність, і нові проекти, які посилюють актуальність і затребуваність регіональних музеїв.

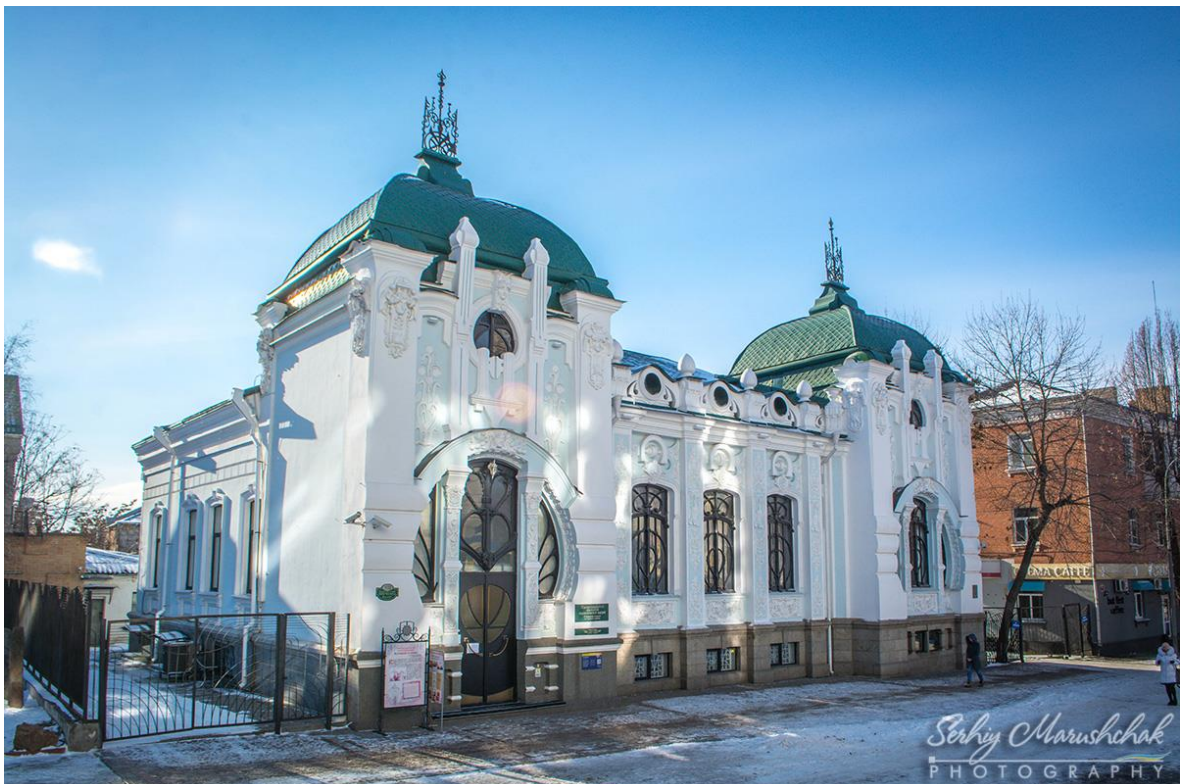

Рис.2.1. Будівля Центральноукраїнського обласного краєзнавчого музею

Сучасну структуру Центральноукраїнського обласного краєзнавчого музею представляють вісім основних відділів та секторів: науково-дослідний відділ фондів; відділ науково-просвітницької та експозиційної роботи; сектор історико-краєзнавчих досліджень; відділ маркетингу, розвитку та інвестування; науково-методичний відділ; експлуатаційно-технічний відділ; відділ обліку та охорони пам'яток культурної спадщини.

Визначним Відділом Обласного краєзнавчого музею є Меморіальний музей М. Л. Кропивницького (1982 р.), фондове зібрання якого складає більше восьми тисяч одиниць зберігання. Експозиційні комплекси розташовані у шести залах будинку, в якому 20 років жив і працював відомий драматург, режисер-новатор – Марко Лукич Кропивницький.

Рис. 2.2. Меморіальний музей М. Л. Кропивницького

Ще одним відділом обласного краєзнавчого музею є Музей історії українського хореографічного мистецтва, створений у 2004 році згідно з розпорядженням голови Кіровоградської обласної державної адміністрації від 17 серпня 2004 р. №497-р «Про створення музею історії українського

хореографічного мистецтва». Він розташовується на території заповідника-музею І. К. Тобілевича (Карпенка-Карого) Хутір Надія – живописного куточка степового краю, що нагадує про корифеїв українського театру, у виставах якого почав своє життя народно-сценічний танець ¹⁷.

Центральноукраїнський обласний краєзнавчий музей має чотири філії:

1. Філія обласного краєзнавчого музею Музейно-природний заповідник «Тобілевичі».

2. Філія обласного краєзнавчого музею – заповідник-музей І. К. Тобілевича (Карпенка-Карого) Хутір Надія належить до найвизначніших історико-культурних пам'яток України. У його фондах зберігається більше двох тисяч одиниць, більшість яких було передано до музею родиною Тобілевичів-Тарковських.

Рис. 2.3. заповідник-музей І. К. Тобілевича (Карпенка-Карого) Хутір Надія

3. Філія обласного краєзнавчого музею «Історико-архітектурний заповідник «Свято-Хрестовоздвиженська церква».

4. Філія обласного краєзнавчого музею «Історико-меморіальний заповідник «Чорний ворон».

¹⁷ <https://kokm.kr.ua/> Сайт Центральноукраїнського обласного краєзнавчого музею

Підсумовуючи, зазначимо, що єдність філій, відділів і секторів досліджуваного музею є важливим чинником для ефективного функціонування закладу та збереження культурної спадщини регіону. Це забезпечує ефективну інноваційну діяльність, що передбачає:

- Створення єдиної музейної концепції. Коли всі структурні підрозділи діють узгоджено, формується цілісна концепція розвитку музею, яка включає спільну місію та стратегію діяльності; узгоджену тематичну політику експозицій; єдині стандарти збереження, реставрації та експонування музейних фондів.

- Підвищення науково-дослідного потенціалу. Адже об'єднання ресурсів філій, відділів і секторів сприяє проведенню комплексних досліджень та історико-культурних розвідок, а також дозволяє обмінюватися науковими матеріалами, що сприяє розвитку краєзнавчих досліджень. Єдність у роботі музею допомагає: ефективно використовувати кадровий потенціал, удосконалити систему фінансування та матеріально-технічного забезпечення, покращити комунікацію між структурними підрозділами.

- Зміцнення комунікації з громадськістю. Коли всі філії та відділи працюють узгоджено, музей має можливість організовувати масштабні виставки, просвітницькі заходи та культурні проекти, що підвищує його впізнаваність і привабливість для відвідувачів.

- Розвиток цифрових технологій. Об'єднання всіх структурних підрозділів у єдину інформаційну систему дозволяє: ефективно вести електронний каталог музейних фондів; координувати онлайн-ресурси та соціальні мережі музею, розширювати цифрову доступність музею через віртуальні виставки.

Таким чином, єдність філій, відділів і секторів Центральноукраїнського обласного краєзнавчого музею забезпечує ефективну роботу закладу, сприяє науковим дослідженням, підвищує рівень музейного менеджменту та допомагає зберігати й популяризувати культурну спадщину регіону.

2.2. Музейні виставки як інструмент широкого залучення аудиторії

Музейні виставки є потужним інструментом для залучення відвідувачів та популяризації культурної спадщини. Вони сприяють не лише пізнавальному розвитку, а й створенню унікального досвіду, який може зацікавити різні категорії аудиторії. Сучасні музеї використовують різні типи виставок для охоплення ширшої аудиторії: постійні експозиції знайомлять із ключовими історичними та культурними об'єктами; тимчасові виставки оновлюють музейний контент, що мотивує відвідувачів повертатися. Популярними сьогодні є інтерактивні виставки, які залучають аудиторію через технології доповненої та віртуальної реальності. Доступ до експозицій у віддалених регіонах забезпечують пересувні виставки.

У контексті адаптації контенту до різних аудиторій музейні виставки мають бути орієнтовані на різні групи відвідувачів, які включають дітей, школярів, студентів, туристів та ін.

За інформацією Звітів (за 2022, 2023 рр.) (Додатки А; Б) про роботу Центральноукраїнського обласного краєзнавчого музею, його відділів та філій ми здійснили класифікацію виставок за тематичним спрямуванням, визначивши такі групи:

1. Історія : «Кіровоградська наступальна операція», до 78-й річниці вигнання нацистських загарбників з Кіровоградщини; «З історії формування території Кіровоградської області»; «100 років боротьби. Українська революція 1917 – 1921» до Дня соборності України; «Чорнобиль – наш біль» до 36-х роковин Чорнобильської катастрофи»; «Воєнні злочини російської армії в Україні»; «Демократичні традиції в Україні» до 26-ї річниці прийняття Конституції України»; Виставка «Україна: полум'я війни. 2014-2022»; Реекспозиція (доповнення новими матеріалами) тематичної виставки «Сучасна російсько-українська війна 2014 – 2022 рр.»; Фотовиставка «Туризм в умовах війни» до Всесвітнього дня туризму та ін.

Всього за 2022 рік виставок за даним тематичним напрямом було 16.

Місце експонування – Відділ історії.

2. Мистецтво, культура, література, архітектура: Заповідник – музей І.К. Тобілевича (Карпенка-Карого) Хутір Надія взимку», віртуальна виставка – промоушен; «Сторінками історичної пам'яті. Меморіальний музей Кропивницького – пам'ятка історії та культури» (до Міжнародного дня пам'яток і визначних місць); До 85-ї річниці заснування Національного заслуженого академічного ансамблю танцю України імені Павла Вірського; «Українська вишивка – генетичний код нації» до Дня вишиванки. Виставка вишитих картин авторства львівського вишивальника Леоніда Добродняка; «Вишиті скарби Хутора Надія» до Дня вишиванки; «Весняні барви Хутора Надія»; «Кропивницький – місто з дивовижною архітектурою»; Фотовиставка до 45-річчя тріумфальних гастролей у США, Канаді та Великобританії заслуженого ансамблю народного танцю України «Ятрань»; «Театр корифеїв: від заснування до сьогодення» до 140-річчя заснування першого українського професійного театру та ін.

Всього – 12

Місце експонування – Facebook, Відділ історії.

3. Народознавство: «Водохреще – Йордан – Богоявлення» – про історію, традиції, звичаї та народні обряди; «Традиції святкування Великодня»; Виставка історичних фотографій та предметів народного побуту «Хата моя, біла хата...» із зібрання колекціонера Володимира Нагорного; Стаціонарна виставка «Мене не люблять, бо люблю Вітчизну вірно я свою» до 95-річчя від дня народження українського прозаїка і літературознавця, члена Спілки письменників України М. К. Смоленчука; Віртуальна фотовиставка, присвячена заслуженому працівнику культури України, хореографу, художньому керівнику заслуженого ансамблю народного танцю України «Ятрань» Василю Босому та ін.

Всього – 5.

Місце проведення – Facebook; Відділ історії

4. Відомі постаті: «Архітектор. Геральдист. Громадянин» – про відомого кіровоградського архітектора та геральдиста Віталія Єфремовича Кривенка; «На Хуторі усе його життя...» – про засновника заповідника-музею Хутір Надія І. К. Тобілевича (Карпенко-Карого) Андрія Юрійовича Тобілевича; Фотовиставка «Володимир Винниченко. Скрижалі української революції»; Євген Чикаленко. Із родинного архіву...», до дня народження українського громадського діяча, агронома, видавця, мецената та патріота України Євгена Чикаленка; Віртуальна виставка документів з фондів Меморіального музею М.Л. Кропивницького з сімейного архіву родини Марка Кропивницького. (до Дня працівників архівних установ) та ін.

Всього – 7.

Місце проведення – Facebook; Заповідник-музей Хутір Надія І. К. Тобілевича (Карпенко-Карого); Відділ історії; Відділ фондів.

У 2022 році через розпочату росією війну, заплановано і реалізовано 40 виставок, переважно віртуальних. Найбільшу тематичну групу складає категорія «Історія», що відображено на рис. 2.4.

Рис. 2.4. Тематичні напрями виставкової діяльності Центральноукраїнського обласного краєзнавчого музею за 2022 рік

У 2023 році обсяг запланованих і реалізованих виставок значно збільшився: заплановано – 75, реалізовано – 104.

За 2023 рік виставки та виставкові проєкти реалізували всі відділи, філії і сектори:

Відділ науково-просвітницької та експозиційної роботи – 44

Науково-дослідний відділ фондів – 15

Сектор історико-краєзнавчих досліджень – 8

Музей історії українського хореографічного мистецтва – 7

Меморіальний музей М.Л. Кропивницького – 24

Заповідник-музей І.К. Тобілевича (Карпенка-Карого) Хутір Надія – 6

Для порівняння розглянемо тематичні групи виставок музею у 2023 році:

1. Історія: Виставка «Кропивницький: місто у просторі і часі»; Виставка Українського інституту національної пам'яті «100 років боротьби. Українська революція 1917-1921 рр.»; Виставка Галузевого державного архіву Українського інституту національної пам'яті «Комунізм = Рашизм»; Виставка «Символ твоєї свободи. 100 років Державного герба України», створена Українським інститутом національної пам'яті; Філателістична виставка «Незламний, нескорений козацький дух українського народу»; Виставка «Українська Друга світова» до Дня Пам'яті та Примирення; Виставка старовинних фотографій з колекції Юрія Тютюшкіна «Будинки з власними іменами» у рамках проєкту «Мова міста»; Виставка УІНП «Воїни. Історія українського війська» До Дня Героїв ; Виставка УІНП «Демократичні традиції в Україні» до Дня Конституції України та ін.

Всього – 17.

Місце експонування – Відділ науково-просвітницької та експозиційної роботи

2. Мистецтво, культура, література, театр:

Виставка «Генетичний код нації» (вишиті роботи Л. Добродяника); Виставка «Сценічні костюми заслуженого ансамблю народного танцю України «Ятрань» з фондів Музею історії українського хореографічного мистецтва Виставка «Творчий ген Кропивницьких у фотороботах Ігоря Кропивницького» (до 95-ї річниці від дня народження фотохудожника); Виставка «Театр корифеїв: від заснування до сьогодення»; Виставка «Тріумф «Ятрані» - про тріумфальні гастролі заслуженого ансамблю народного танцю України «Ятрань», до Міжнародного Дня танцю; Виставка «П'єси М.Л. Кропивницького на сцені театру його імені» (у рамках роботи проєкту «Розмови про Театр корифеїв» та з нагоди Дня заснування українського професійного театру); Виставка фоторобіт заслуженого журналіста України Ігоря Демчука «Мандрівка музейними фото» (до Всесвітнього дня фотографії) та ін.

До цієї групи ми віднесли виставки старовинних поштових листівок, марок, друкованих видань та рекламної продукції, фоторобіт відомих у місті краєзнавців, виставки рідкісних експонатів.

Всього – 24.

Місце експонування – Відділ науково-просвітницької та експозиційної роботи; Меморіальний музей М.Л. Кропивницького

3. Народознавство: Виставка до Великодня – «Символіка писанок – консолідуєчий фактор національних культур» з колекції писанок обласного краєзнавчого музею, відтворених Іриною Михалевич за зразками колекції писанок науковця Володимира Ястребова; Виставка вишитих робіт до Великодня «З весною, з Великоднем!» майстрині Людмили Михиди; Виставка «Українська хустка» до Дня української хустки; Виставка «Історія української вишивки» та ін.

Всього – 13

Місце експонування – Відділ науково-просвітницької та експозиційної роботи;

4. Відомі постаті: Виставка з нагоди 180-ї річниці від дня народження Миколи Аркаса – письменника, історика, композитора, діяча культури та освіти;

Розширена експозиція до Дня народження Гната Юри, ще одна експозиція про видатного актора і режисера, створена до Дня театру; Виставка «Фундатор української опери» до 210-річчя з дня народження видатного українського оперного співака, композитора, актора, драматурга Семена Гулака-Артемовського; До 65-річчя від дня народження Анатолія Пивовара організована виставка «Джерелознавець та український державник»; Виставка «Тарас Шевченко – духовний орієнтир М.Л. Кропивницького», ще кілька виставок, присвячених життю і творчості Кобзаря; До 105-ї річниці від дня народження українського письменника Олеся Гончара «Його душа – собор надій високих»; Стаціонарна виставка «Славна донька славетного Театрального батька Марка» (до 135-ї річниці від дня народження Олександри Марківни Кропивницької); Виставка «Земський землемір та ізограф міста». До 175-річчя від дня народження П.З. Рябкова; До 145-річчя від дня народження актора, режисера, педагога, активного послідовника Марка Кропивницького Івана Мар`яненка (Петлішенка); Виставка «Природознавець. Освітянин. Нумізмат». До 100-річчя від дня народження І.Т. Бабанського; Благодійна виставка-продаж художніх робіт Олександра Черевченка.

Всього – 19

Місце експонування – Відділ науково-просвітницької та експозиційної роботи; Заповідник-музей І.К. Тобілевича (Карпенка-Карого) Хутір Надія; Меморіальний музей М.Л. Кропивницького; Сектор історико-краєзнавчих досліджень.

Порівняно з 2022 роком у 2023 році тематика виставок музею значно розширилася. Варто зазначити, що представлений тематичний поділ є досить умовним. Ми виділили ще два напрями, такі як «Протистояння» та «Світ природи і екологія».

До групи «Культурний фронт» ми віднесли виставки, присвячені творам наших захисників, матеріалами про них, фотодокументи, які засвідчують волонтерську діяльність містян:

5. Протистояння: Виставка «Живу – завдяки Тобі» представила фотографії наших бійців та їхніх родин. До кожного фото є історія-коментар. Виставка «Злочини російської армії в Україні» містить фотографії злочинів російських агресорів, відвідувачі можуть побачити військову амуніцію та елементи озброєння. Виставка «Культурний фронт у дії» (про європейський тур хореографічного ансамблю «Світанок» у рамках проєкту «Різдво разом з Україною»); Фотовиставка до річниці визволення Київщини «Злочини російської армії в Україні»; Фотовиставка «Чорнобильська зона» фотографа і військового розвідника Олександра Ткаченка, який загинув під Бахмутом 16 січня 2023 року. З великим сумом зазначимо, що Олександр навчався в Центральноукраїнському національному технічному університеті за спеціальністю «Документознавство та інформаційна діяльність»; Виставка «Майстри Кіровоградщини військовим медикам» у рамках спільного благодійного проєкту з «Kgor:hub Кропивницький», громадським об'єднанням «Серця матерів та ветеранів війни Кропивницького» і профспілкою працівників охорони здоров'я Кіровоградської області; Благодійна виставка «Креативна зброя Укрпошти»; Виставка одного експоната «Дрон-камікадзе Switchblade 300» з експозиції російсько-української війни обласного краєзнавчого музею; Виставка волонтерської продукції «Волонтерський крафт задля Перемоги»; Виставка «Культурний фронт у дії», доповнена матеріалами, переданими музею художнім керівником зразкового колективу студії хореографічного мистецтва «Аеліта» Олександром Ткаченко та інші.

Всього – 14.

Місце експонування – Відділ науково-просвітницької та експозиційної роботи; Науково-дослідний відділ фондів; Музей історії українського хореографічного мистецтва.

6. «Світ природи і екологія». Віртуальні виставки: до Дня вдячності кімнатним рослинам; до Всесвітнього дня водно-болотних угідь; Благодійна фотовиставка «Допоможемо тваринам разом»; Фотовиставки «Квітковий світ Михайла Ножнова», «Нашу природу – нам берегти» до Дня довкілля, до

Міжнародного Дня рослин «Вразлива краса»; виставки фоторобіт Вадима Колечкіна «Крилаті вісники весни» до Міжнародного дня птахів; Виставки одного предмета: «Кремній коралоподібний» із фондowego зібрання обласного краєзнавчого музею, «Відбиток ракоскорпіона», «Змійовик» та ін.

Всього – 17

Місце експонування – Відділ науково-просвітницької та експозиційної роботи.

Рис. 2.5. Тематичні напрями виставкової діяльності Центральноукраїнського обласного краєзнавчого музею за 2023 р.

Підсумовуючи, зазначимо, що реалізуючи стратегію популяризації Центральноукраїнського обласного краєзнавчого музею, працівники установи активно впроваджували наряду з традиційними виставковими форматами, інтерактивні та мультимедійні виставки, віртуальні виставки та 3D-тури музеєм.

Отже, музейні виставки є важливим інструментом широкого залучення аудиторії. Поєднання сучасних технологій, інтерактивності, адаптації для різних категорій відвідувачів і грамотного маркетингу сприяє зростанню інтересу до музейної справи та популяризації культурної спадщини.

2.3. Освітньо-культурні заходи музею

Освітньо-культурні заходи відіграють ключову роль у популяризації музею, роблячи його не лише місцем збереження історичних та культурних цінностей, а й центром активної комунікації з відвідувачами.

До основних переваг музейної діяльності в цьому аспекті відносимо такі, як залучення *різних аудиторій* до проведення тематичних лекцій, екскурсій, майстер-класів та інтерактивних програм приваблює як школярів і студентів, так і дорослих, розширюючи коло відвідувачів. Завдяки освітнім ініціативам музей стає більш доступним і цікавим для сучасної людини, допомагаючи краще зрозуміти історичний та культурний контекст експонатів, що обумовлює *підвищення інтересу до культури та історії*. За умови, якщо заходи сприяють тому, що люди повертаються до музею знову і знову, сприймаючи його як місце для інтелектуального та емоційного збагачення відбувається *формування лояльної аудиторії*.

Освітньо-культурні заходи досліджуваного музею ми розподілили за різними видами і формами роботи на три групи.

До першої групи відносимо заходи, проведені Відділом історії: Захід «З історії формування території Кіровоградської області»; Бесіда до Дня звільнення міста Кіровограда від нацистських загарбників; просвітницькі заходи до Дня Соборності України; Захід на тему: «Наші земляки у битві під Крутами».

В музеї діє історико-краєзнавчий дискусійний клуб «Клію», на засіданнях якого обговорюються важливі історичні події, зокрема «Голокост на території Кіровоградщини у роки Другої світової війни», «Армія Нестора Махна на території Єлисаветградського повіту», «Актуальні питання української історії періоду Української революції 1917 – 1921 років»; «Філософські погляди Григорія Сковороди на світ» та ін.

Відділом історії було проведено Вечір пам'яті Героя України, Героя Небесної Сотні Віктора Чміленка «Час плине, а пам'ять залишається», круглий стіл про маловідомі і дискусійні теми історії нашого краю в роки німецько-

радянської війни 1941-1945 рр.; Патріотично-виховний захід в рамках обласної акції «Літо-2022: разом до перемоги».

До другої групи відносимо тематичні лекції, бесіди, заходи до пам'ятних дат: «Голодомор – помста за свободу» Лекцію було проведено на базі багатофункціонального громадського простору Кроп-хаб. Відкрита лекція професора Григорія Клочека, присвячена 125-ї річниці від дня народження видатного земляка, українського письменника, поета, публіциста, культуролога, сотника Армії УНР Євгена Маланюка. Бесіди до Дня українського козацтва. Заходи до Дня захисника України, Дня вшанування учасників ліквідації наслідків найбільшої техногенної катастрофи ХХ століття – аварії на Чорнобильській АЕС, до Всесвітнього Дня туризму, До Дня Гідності та свободи.

Музейні заходи патріотичного спрямування відіграють важливу роль у формуванні національної свідомості, зміцненні історичної пам'яті та вихованні громадянської відповідальності. Через виставки, тематичні лекції та екскурсії музеї допомагають зберегти пам'ять про важливі події, видатних діячів та боротьбу за незалежність. Відвідувачі отримують можливість усвідомити свою приналежність до історії та культури своєї країни, що сприяє формуванню гордості за націю. Через музейні заходи люди усвідомлюють значення своєї ролі у суспільстві, а також важливість захисту та розвитку держави.

Висвітлення подвигів воїнів, діячів культури та науки, які зробили значний внесок у зміцнення країни надихає сучасне покоління, створює діалог між поколіннями, формуючи спадкоємність традицій та цінностей.

Таким чином, музейні заходи патріотичного спрямування виконують не лише освітню, а й важливу виховну функцію, сприяючи зміцненню національної єдності та усвідомленню важливості історичної спадщини.

Рис.2.6. Презентація громадського просвітницького проєкту – «Зі словом і зброєю – до Перемоги!»

Популярністю серед відвідувачів користуються майстер-класи (третя група), які проводилися і на базі музею, і в режимі онлайн, серед них майстер-класи з виготовлення годівничок для птахів, великодніх листівок, «валентинок», казкових героїв, ялинкових прикрас, українських символів, тобто заходи, присвячені як дітям, так і дорослим. Назвемо декілька з них: Майстер-класи до Міжнародного дня музеїв у Кіровоградському обласному краєзнавчому музеї: «Птах миру», «Сонце в долоньках» та «Казковий соняшник»; Майстер-клас майстрині вишивки Зінаїди Андреяшевської з вишивання традиційних українських орнаментів; Святковий майстер-клас «Букет для мами» до Дня матері.

4. Традиційними і широко популярними є заходи, присвячені звичаям та обрядам українського народу (обрядово-календарні свята до Різдва, Великодня, обрядові свята літнього та осіннього періодів), такі як Захід з циклу «Звичаї і обряди українського народу. Водохреща» за участю місцевих жителів та гостей на базі Заповідника - музею І.К. Тобілевича (Карпенка-Карого) Хутір Надія та Історико-архітектурного заповідника родини Раєвських; Заходи до святкування Іванн Купала; «Зимові звичаї і обряди нашого народу» та ін.

Рис. 2.7. Засідання історико-дискусійного клубу «Клію» на тему «Звичаї та обряди українського народу. Цикл зимових Різдвяних свят».

Окрему, 5 групу, представляють екологічні акції, літературно-мистецькі презентації; Дні відкритих дверей, участь у написанні радіодиктанту національної єдності тощо.

У 2022 році заплановано 70 заходів, а реалізовано – 75.

У 2023 році заплановано 70, а реалізовано 298, що майже втричі більше за попередній. За даними Звіту, до реалізації заходів залучалися всі відділи і філії:

Відділ науково-просвітницької та експозиційної роботи – 121

Науково-дослідний відділ фондів – 10

Науково-методичний відділ – 11

Сектор історико-краєзнавчих досліджень – 67

Відділ обліку та охорони пам'яток культурної спадщини – 16

Музей історії українського хореографічного мистецтва – 15

Меморіальний музей М.Л. Кропивницького – 41

Заповідник-музей І.К. Тобілевича (Карпенка-Карого) Хутір Надія – 17.

Сучасний музей – це не лише місце збереження історичних та культурних цінностей, а й активний комунікаційний центр. Виступи у ЗМІ та публікації в соціальних мережах відіграють важливу роль у його популяризації, залучаючи нових відвідувачів та формуючи позитивний імідж. Це забезпечує підвищення впізнаваності музею. Завдяки інтерв'ю на телебаченні, радіо чи у друкованих

виданнях музей стає відомішим для широкої аудиторії. Публікації в соціальних мережах, зокрема у мережі «Facebook» забезпечують швидке поширення інформації та залучення зацікавлених осіб та формують інтерес до експозицій і подій, адже розповіді про унікальні експонати, інтерактивні виставки чи нові надходження пробуджують інтерес відвідувачів.

Анонси заходів, тематичних лекцій чи майстер-класів сприяють збільшенню їхньої відвідуваності.

Соцмережі дозволяють музею звернутися до молодого покоління через інтерактивний контент (відеоогляди, онлайн-екскурсії, вікторини, флешмоби).

Завдяки рекламним кампаніям можна залучити людей, які раніше не відвідували музей.

Регулярні дописи, обговорення в коментарях, прямі ефіри допомагають музею підтримувати контакт із відвідувачами, відповідно, відгуки та реакції відвідувачів дозволяють зрозуміти їхні потреби та вдосконалювати роботу закладу. Експертні коментарі музейних працівників у ЗМІ підтверджують авторитетність установи. Позитивні відгуки у соцмережах формують довіру та підвищують інтерес до музею.

Різноманітні заходи Центральноукраїнського обласного краєзнавчого музею є приводом для висвітлення в пресі та соцмережах, що підвищує впізнаваність музею та привертає нових відвідувачів. Так, у 2022 році налічувалося 16 виступів на радіо, телебаченні та онлайн-трансляцій у мережі Інтернет у 2023 році виступів та публікацій у ЗМІ та соцмережах – 132.

Підготовлено виступів та публікацій:

Директор музею – 6

Відділ науково-просвітницької та експозиційної роботи – 37

Науково-дослідний відділ фондів – 17

Сектор історико-краєзнавчих досліджень – 16

Відділ маркетингу, розвитку та інвестування – 4

Музей історії українського хореографічного мистецтва – 8

Меморіальний музей М.Л. Кропивницького – 16

Отже, сучасний музей – це не лише місце збереження історичних та культурних цінностей, а й активний комунікаційний центр. Виступи у ЗМІ та публікації в соціальних мережах відіграють важливу роль у його популяризації, залучаючи нових відвідувачів та формуючи позитивний імідж. Активна присутність у медіапросторі та соцмережах робить музей не лише більш відвідуваним, а й сучасним, інтерактивним та доступним для різних категорій аудиторії.

РОЗДІЛ 3

ПРАКТИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВДОСКОНАЛЕННЯ ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ МУЗЕЮ

3.1. Розробка комплексної маркетингової стратегії для краєзнавчого музею

Маркетингова стратегія сучасних музейних установ – це ключовий інструмент для розвитку, залучення відвідувачів і забезпечення фінансової стабільності. Вона має кілька важливих аспектів. Так, важливе значення має популяризація музею та збільшення відвідуваності.

Як показує досвід, ефективна маркетингова стратегія допомагає зробити музей більш впізнаваним серед цільової аудиторії: місцевих жителів, туристів, студентів та науковців. Завдяки рекламі, соціальним мережам та партнерським проектам музей може привернути увагу нових відвідувачів.

У добу цифрових технологій музеї конкурують не лише між собою, а й із розважальними центрами, кінотеатрами, парками тощо. Успішна стратегія дає змогу показати, що музей – це не лише місце для огляду експонатів, а й цікавий інтерактивний простір для навчання та відпочинку. Зазначене підтверджує значущість формування унікального іміджу та конкурентних переваг краєзнавчого музею. У цьому ключі слід наголосити на механізмах підвищення рівня залученості аудиторії, що реалізуються через інтерактивні заходи, тематичні екскурсії, майстер-класи, квести та віртуальні тури мотивують людей частіше відвідувати музей. Гейміфікація та персоналізований підхід сприяють глибшому зануренню в історію та культуру.

Важливим аспектом є фінансова стійкість та залучення партнерів. Розробка стратегічного маркетингового плану сприяє зростанню доходів музею через:

- збільшення продажу квитків;
- впровадження програм лояльності;

- співпрацю з бізнесом та громадськими організаціями;
- отримання грантів та спонсорської підтримки.

Для наочності наведемо інформацію щодо надходження коштів досліджуваного музею. Табл. 3.1.

Таблиця 3.1.

Інформація про виконання Кіровоградським обласним краєзнавчим музеєм,

його відділами та філіями основних показників 2022-го року

Зміст роботи	2021 рік		2022 рік		+	
	План	Факт	План	Факт		
1. Надходження коштів						
			План на почато к року	Уточ нений план		
Платні послуги (грн.).	186000, 0	271186,3		20460 0,0	262019,65 **	+57419,65
2. Кількість відвідувачів						
Заг. кількість* , у. т.ч:		62600			63396	+796
За кошти		11886			8594	+
Безкоштовно*		50714*			54802*	+4088
Відділ історії, Відділ природи		44362			45418	+1056
За кошти		6518			5355	+
Безкоштовно*		37844*			40063*	+2219
Меморіальний музей М.Л. Кропивницького		5214			6897	+1683

За кошти		967		353	+
Безкоштовно*		4247*		6544*	+2297
Заповідник-музей І.К. Тобілевича (Карпенка-Карого) Хутір Надія, музей історії українського хореографічного мистецтва		10404		10467	+63
За кошти		3251		2806	+
Безкоштовно		7153*		7661*	+508
Історико- архітектурний заповідник родини Раєвських		2620		614	+
За кошти		1650		80	+
Безкоштовно		970*		534*	+
3. Проведено екскурсій					
Загальна кількість		1652		876	+
4. Створено виставок					
Загальна кількість		127		40	+
5 .Проведено заходів					
Загальна кількість		127		75	+

Варто зазначити, що у роботі закладу на період воєнного стану активно використовувалася дистанційна робота з відвідувачами за допомогою Facebook та Інтернет-сторінки краєзнавчого музею. У кількість безкоштовних відвідувачів врахована кількість переглядів Інтернет-сторінок.

До загальної суми платних надходжень (вхідні квитки та екскурсії) включено суму інших надходжень (на суму 80944,65 грн.).

У зв'язку з запровадженням воєнного стану починаючи з 24 лютого 2022 року та згортанням експозиції по відділу історії, діючими обмеженнями у воєнний час по видачі предметів з фондового зібрання, відбулося зменшення кількості виставок, заходів та екскурсій у музеї порівняно з попереднім роком.

Значно збільшилися показники у 2023 році, що представлено у Таблиці 3.2.

Таблиця 3.2.

Інформація про виконання Кіровоградським обласним краєзнавчим музеєм, його відділами та філіями основних показників 2023-го року

Зміст роботи	2022 рік		2023 рік		+
	План	Факт	План	Факт	
1. Надходження коштів					
			План на початок року	Уточнений план	
Платні послуги (грн.).	2 04600,0	26 2019,65		2 04600,0	324008,00* 119408
2. Кількість відвідувачів					
Заг. кількість*, у. т.ч:		63396		71907	+ 8511
За кошти		8594		14970	+ 6376
Безкоштовно *		54802*		56937*	+ 2135
Відділ науково-просвітницької та експозиційної роботи		45418		51641	+ 6223
За кошти		5355		10514	+ 5159

Безкоштовно		40063*		41127*	+ 1064
Музей історії українського хореографічного мистецтва		–		857	+ 857
За кошти		–		270	+ 270
Безкоштовно*		–		587*	+ 587
Меморіальний музей М. Л. Кропивницького		6897		7911	+ 1014
За кошти		353		833	+ 480
Безкоштовно*		6544*		7078*	+ 534
Заповідник-музей І. К. Тобілевича (Карпенка-Карого) Хутір Надія		10467		11498	+ 1031
За кошти		2806		3353	+ 547
Безкоштовно*		7661*		8145*	+ 484
3. Проведено екскурсій					
Загальна кількість1		876		1027	+ 151
4. Створено виставок					

Загальна кількість ¹		40		104	+
5. Проведено заходів					
Загальна кількість ¹		75		298	+
					223

До загальної суми платних надходжень (вхідні квитки та екскурсії) включено суму інших надходжень (на суму 99458,00 грн.).

Музеї відіграють важливу роль у збереженні культурної спадщини. Завдяки грамотному маркетингу вони можуть доносити історію та знання до ширшої аудиторії, використовуючи новітні технології (VR, AR, подкасти, онлайн-екскурсії).

Сучасні маркетингові інструменти, такі як таргетована реклама, SEO, соціальні мережі та мобільні додатки, дають змогу музею бути доступнішим для молоді та міжнародних відвідувачів. Таргетована реклама – це реклама, яка налаштовується на певну аудиторію за допомогою різних параметрів, таких як вік, стать, інтереси, місцезнаходження, поведінка в інтернеті тощо. Основна мета таргетованої реклами – показувати оголошення тим людям, які з найбільшою ймовірністю зацікавляться продуктом або послугою. Це робить рекламу більш ефективною та знижує витрати на маркетинг. Приклади таргетованої реклами: соціальні мережі (Facebook, Instagram, TikTok) – реклама показується користувачам за їхніми вподобаннями. Пошукові системи (Google Ads) – оголошення з'являються за відповідними запитами. Контекстна реклама – банери на сайтах, які відповідають інтересам користувача.

Розробка комплексної маркетингової стратегії для краєзнавчого музею має включати такі кроки:

1. Аналіз ситуації та визначення цільової аудиторії. Першим кроком є аналіз ринку, конкурентного середовища та визначення ключових сегментів аудиторії: місцеві жителі (родини, школярі, студенти, пенсіонери); туристи (внутрішні та іноземні); вчителі, викладачі ЗВО, науковці; культурні установи та освітні заклади.

2. *Формування унікальної торговельної пропозиції (УТП)*. Музей має запропонувати унікальні переваги, до яких варто віднести інтерактивні експозиції; освітні програми та майстер-класи; використання сучасних технологій (VR, AR, мобільні додатки); ексклюзивні події (ніч у музеї, тематичні екскурсії, реконструкції тощо).

3. *Канали просування*, які включають офлайн-методи: партнерство з готелями, турагентствами; розміщення реклами в міському транспорті; проведення заходів у співпраці з місцевими громадами.

Ефективними онлайн-методами вважаються соціальні мережі (Facebook, Instagram, TikTok, YouTube); розповіді про експонати, відеоекскурсії; SEO та контент-маркетинг – статті, блоги, історичні матеріали; E-mail маркетинг – розсилки про події та акції; реклама в Google Ads, соцмережах.

4. *Програми лояльності та залучення аудиторії* включають такі ефективні кроки роботи, як абонементи та знижки для відвідувачів; бонуси за повторні візити; гейміфікація (квести, мобільні додатки, нагороди).

5. *Оцінка ефективності*. Регулярний аналіз відвідуваності, онлайн-активності, зворотного зв'язку допоможе коригувати стратегію. Ця стратегія допоможе підвищити популярність музею та залучити нових відвідувачів.

Отже, маркетингова стратегія допомагає музею не лише вижити в умовах сучасного інформаційного простору, а й активно розвиватися, залучаючи нові аудиторії, фінансування та технологічні інновації.

3.2. Роль мистецько-просвітницьких проєктів у залученні відвідувачів краєзнавчого музею

Варто зазначити, що мистецько-просвітницькі проєкти відіграють ключову роль у залученні відвідувачів до музею, роблячи його простір більш динамічним, інтерактивним і доступним для широкої аудиторії. Основні функції таких проєктів:

- Популяризація мистецтва та культури – допомагають залучити нову аудиторію, зокрема молодь, завдяки сучасним форматам подачі матеріалу.

- Освітня складова – через лекції, майстер-класи та інтерактивні програми сприяють поглибленню знань відвідувачів про мистецтво.

- Інтерактивність та нові технології – використання AR/VR, мультимедійних інсталяцій робить експозиції більш привабливими.

- Співпраця з митцями – створює можливості для реалізації нових арт-проектів та розширює мистецьке середовище. Соціальна взаємодія – організація тематичних подій, кінопоказів, фестивалів зближує людей та формує культурні спільноти.

У Центральноукраїнському обласному краєзнавчому музеї започатковано та реалізовано протягом 2023-го року 14 нових проєктів (Додаток В):

– Мистецько-просвітницький проєкт «Наша дума, наша пісня не вмре, не загине...».

Мета проєкту – проведення циклу творчих зустрічей із діячами української культури, представниками національної інтелігенції, поетами, письменниками, музикантами з метою популяризації української мови, культури та виховання молодого покоління у дусі патріотизму та національних цінностей. (Музейно-природний заповідник «Тобілевичі»).

– Мистецько-просвітницький проєкт «Зі словом і зброєю до Перемоги». Мета проєкту – проведення творчих зустрічей, пам'ятних вечорів, інших культурних заходів за участі літераторів та поетів з метою донесення до громадськості правди про події російсько-української війни через літературне та поетичне слово. (Відділ обліку та охорони пам'яток культурної спадщини).

– Мистецько-просвітницький проєкт «Культура в дії». Мета проєкту – підвищення рівня обізнаності та популяризації серед населення українського народного танцю, національних традицій, культури та історії українського народу (організація творчих зустрічей з провідними хореографами, танцювальними колективами, проведення традиційних народних свят. (Музей історії українського хореографічного мистецтва).

– Культурно-просвітницький проєкт «Вечорниці у музеї». Мета проєкту – підвищення рівня обізнаності та популяризації національних українських традицій шляхом проведення народних свят, обрядів, вивчення народних звичаїв. (Музей історії українського хореографічного мистецтва).

– Мистецько-просвітницький проєкт «У вирі танцю». Мета проєкту – підвищення рівня обізнаності та популяризації серед населення українського народного танцю. (Музей історії українського хореографічного мистецтва).

– Мистецько-просвітницький проєкт «Розмови про Театр корифеїв». Мета проєкту – просвітницька місія, ознайомлення громадськості з історією створення та розвитку першого українського академічного професійного театру, про плеяду акторів – засновників Театру Корифеїв на чолі з М.Л. Кропивницьким, популяризація українського театрального мистецтва. (Меморіальний музей М.Л. Кропивницького).

– Просвітницький проєкт «Екологічна культура в музеї». Мета проєкту – виховання у населення, насамперед у підростаючого покоління, екологічної культури, любові до природи, обізнаності про рослинний та тваринний світ рідного краю. (Відділ науково-просвітницької та експозиційної роботи).

– Просвітницький проєкт «Історія одного експоната». Мета проєкту – просвітницька місія та розширення можливостей для отримання для широкої аудиторії інформації про музейні предмети історичної та природничої експозицій обласного краєзнавчого музею шляхом експонування та розповіді про окремі музейні експонати. (Відділ науково-просвітницької та експозиційної роботи).

– Науково-методичний проєкт «Музейна школа онлайн». Мета проєкту – надання методичної та фахової наукової допомоги співробітникам музейних закладів області з метою підвищення їх загального фахового рівня. (Науково-методичний відділ).

– Краєзнавчий просвітницький проєкт «Мова міста». Мета проєкту – просвітницька місія, ознайомлення громадськості з історією нашого міста,

його створення, розбудови та архітектурного розмаїття. (Відділ науково-просвітницької та експозиційної роботи).

– Культурно-просвітницький проєкт «Календар як дзеркало суспільних змін». Мета проєкту – дослідження та популяризація традицій українського народу, його історії, виховання національної свідомості та патріотизму серед населення. (Сектор історико-краєзнавчих досліджень).

– Просвітницький проєкт «Сучасна російсько-українська війна». Мета проєкту – висвітлення подій сучасної російсько-української війни базі постійно діючої музейної експозиції «Україна: полум'я війни. 2014 – 2024». Відзначення пам'ятних дат війни та вшанування пам'яті земляків – військовослужбовців, які загинули за незалежність та територіальну цілісність України. (Відділ науково-просвітницької та експозиційної роботи).

– Туристично-краєзнавчий проєкт «Зелені скарби Кіровоградщини». Мета проєкту – розвиток туризму на території області, виховання у населення екологічної культури, любові до природи, обізнаності про рослинний та тваринний світ рідного краю. (Відділ науково-просвітницької та експозиційної роботи).

– Спільний проєкт обласного краєзнавчого музею та Археологічного музею імені Нінель Бокій Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка – «Науково-практичні археологічні студії». Мета проєкту – підвищення рівня обізнаності про матеріальну культуру різних культур та давніх народів, які проживали на території регіону, на прикладі предметів археології із фондowego зібрання обласного краєзнавчого музею. (Відділ науково-просвітницької та експозиційної роботи).

3.3. Використання новітніх технологій у популяризації музейної діяльності

Використання новітніх технологій може значно покращити досвід відвідувачів краєзнавчого музею, зробивши експозиції більш інтерактивними та захопливими. Ось кілька ключових підходів:

1. Доповнена та віртуальна реальність (AR/VR)

- AR-додатки дозволяють оживити експонати: відвідувачі можуть навести смартфон на стару фотографію або предмет і побачити 3D-анімацію чи історичні реконструкції.

- VR-тури дають змогу зануритися в історичну епоху або відвідати музей онлайн.

2. Інтерактивні екрани та сенсорні панелі. На них можна розміщувати додаткову інформацію про експонати, інтерактивні карти, аудіо- та відеоматеріали. Екрани з можливістю голосового керування або інтеграцією з мобільними пристроями роблять взаємодію більш доступною.

3. Гейміфікація та квести. Цей вид інновацій передбачає розробку музейних квестів із загадками, пов'язаними з експонатами, стимулює активну участь відвідувачів. А також використання QR-кодів для отримання підказок або відеоісторій про предмети.

4. Мобільні додатки. Додатки з аудіогідами, віртуальними екскурсіями, інтерактивними маршрутами, які змінюються залежно від інтересів відвідувача. Додаткові функції: бронювання квитків, push-сповіщення про події.

5. Соціальні мережі та цифровий маркетинг. Організація онлайн-конкурсів, вікторин, стрімів з екскурсій. Створення візуального контенту для TikTok, Instagram, YouTube. Популяризації діяльності музею сприяють онлайн-стріми лекцій, екскурсій та культурних заходів. Співпраця з блогерами та інфлюенсерами значно розширює аудиторію відвідувачів музейних установ.

Важливим кроком є оцифрування та збереження культурної спадщини. Оцифрування музейних фондів та створення онлайн-архівів створює відкритий доступ до баз даних для науковців і дослідників.

6. Голограми та 3D-моделювання. Відтворення історичних постатей або сцен за допомогою голограм. Можливість перегляду цифрових копій артефактів у 3D, що дає змогу вивчати їх у деталях.

Віртуальні виставки дозволяють переглядати експонати у високій роздільній здатності.

7. Інтелектуальні аудіогіди та чат-боти. Голосові асистенти можуть відповідати на запитання відвідувачів та надавати додаткову інформацію. Чат-бот у Telegram або Viber може допомагати з навігацією музеєм.

Впровадження цих технологій зробить музей більш доступним, сучасним і привабливим для різних вікових груп.

Підсумовуючи слід зазначити, що сучасні музеї змінюються під впливом цифрових технологій, що відкриває нові можливості для їхнього розвитку. Оцифрування експонатів, впровадження інтерактивних технологій та використання штучного інтелекту сприяють залученню нових відвідувачів та підвищенню якості музейного сервісу.

ВИСНОВКИ

Виконане дослідження дозволяє зробити такі висновки:

1. Сучасні дослідження музейної справи відіграють важливу роль у збереженні культурної спадщини, впровадженні інноваційних технологій та адаптації музеїв до нових викликів суспільства. Вони сприяють розвитку музейної діяльності, розширенню аудиторії та вдосконаленню комунікації між музеями та суспільством.

Грунтовні дослідження К. Смаглій, В. Банаха, А. Бойко-Гагаріна, К. Мечковської, С. Кускова, О. Отземко, П. Вербицької, Р. Пасічник, І. Передрій, Н. Білан, М. Тупчієнка, Л. Глебової, А. Бондаренко та ін. представляють всебічний аналіз діяльності сучасних музейних установ в умовах реформування музейної справи. Новітні дослідження мають кілька важливих векторів дослідження музейних інституцій, зокрема музей як сучасний комунікативний та освітній простір; порівняльна характеристика вітчизняних та зарубіжних музеїв, становлення та розвиток інтернет-ресурсів українських музеїв; інноваційні підходи дослідницької та освітньої діяльності вітчизняних музеїв; шляхи популяризації музейних установ у контексті євроінтеграції; роль музеїв у збереженні національної та світової культурної спадщини.

2. Вивчення стратегії популяризації краєзнавчих музеїв у цифрову епоху на прикладі Центральноукраїнського обласного краєзнавчого музею, м. Кропивницький потребує використання широкої джерельної бази, яку представлено нормативно-правовими актами:

- Закони: «Про музеї та музейну справу»; «Про охорону культурної спадщини»; «Про затвердження Порядку обліку музейних предметів в електронній формі»; «Про внесення зміни до статті 10 Закону України «Про музеї та музейну справу» щодо порядку подальшого використання музейних зібрань у разі реорганізації музеїв та надання державних гарантій».

- Інструкція з музейного обліку, зберігання та використання пам'яток державної частини Музейного фонду України (2009 р.).

Джерельною базою дослідження стали довідково-інформаційні документи досліджуваної установи, а також сайт Центральноукраїнського обласного краєзнавчого музею м. Кропивницький.

3. Теоретичні методи дослідження включали аналіз наукової літератури; порівняльний аналіз історичний метод, методи опису, синтезу – для формування комплексної стратегії популяризації музею. Застосування методу сайтометрії у дослідженні дозволило оцінити ефективність цифрової присутності музею, зокрема сайту та сторінок у соціальних мережах. Комплексне застосування зазначених методів дозволило отримати комплексне бачення проблеми, визначити найефективніші підходи та розробити практичні рекомендації для популяризації Центральноукраїнського обласного краєзнавчого музею у цифрову епоху.

4. Дослідження історичного розвитку музейної установи виявило, що в Центральноукраїнському регіоні розвиток музейної справи пов'язаний з одним із перших навчальних закладів Єлисаветграда – Земським реальним училищем (ЗРУ) (1870 р.), яке наприкінці XIX – початку XX ст. було прогресивним і відомим навчальним закладом.

Визначено, що ефективну роботу Центральноукраїнського обласного краєзнавчого музею, сприяння науковим дослідженням, підвищення рівня музейного менеджменту та збереження й популяризацію культурної спадщини регіону забезпечує єдність філій, зокрема Музейно-природний заповідник «Тобілевичі»; заповідник-музей І. К. Тобілевича (Карпенка-Карого) Хутір Надія; «Історико-архітектурний заповідник «Свято-Хрестовоздвиженська церква»; «Історико-меморіальний заповідник «Чорний ворон» та відділів і секторів: науково-дослідний відділ фондів; відділ науково-просвітницької та експозиційної роботи; сектор історико-краєзнавчих досліджень; відділ маркетингу, розвитку та інвестування; науково-методичний відділ; експлуатаційно-технічний відділ; відділ обліку та охорони пам'яток культурної спадщини, Відділ Обласного краєзнавчого музею – Меморіальний музей М. Л. Кропивницького, Музей історії українського хореографічного мистецтва.

Доведено, що сьогодні музей представляє собою не лише найдавніше сховище історії та природи краю, а й позиціонується як сучасний центр соціокультурного простору Кропивниччини.

4. Обґрунтовано значущість музейних виставок як важливого інструменту широкого залучення аудиторії. Зазначено, що різні типи музейних виставок сприяють не лише пізнавальному розвитку, а й сприяють створенню унікального досвіду, який може зацікавити різні категорії аудиторії.

На основі Звітів про роботу Центральноукраїнського обласного краєзнавчого музею, його відділів та філій (2022–2023 рр.) здійснено класифікацію виставок за тематичним спрямуванням, визначивши такі групи: 1) історія; 2) мистецтво, культура, література, архітектура; 3) народознавство; 4) відомі постаті. Досліджено, що у 2022 році через розпочату росією війну, заплановано і реалізовано 40 виставок, переважно віртуальних. Найбільшу тематичну групу складає категорія «Історія». Зазначено, що, порівняно з 2022 роком, у 2023 році тематика виставок музею значно збільшилася та розширилася, зокрема було визначено ще два напрями, такі як «Протистояння» та «Світ природи і екологія».

5. Освітньо-культурні заходи досліджуваного музею розподілено за різними видами і формами роботи на три групи. До першої групи увійшли культурологічні заходи, присвячені історичним подіям, проведені Відділом історії. У цьому контексті досліджено тематику історико-краєзнавчого дискусійного клубу «Кліо». До другої групи було віднесено тематичні лекції відомих науковців регіону, бесіди, презентації, вікторини. Доведено, що музейні заходи патріотичного спрямування виконують не лише освітню, а й важливу виховну функцію, сприяючи зміцненню національної єдності та усвідомленню важливості історичної спадщини. Третю групу заходів представляють майстер-класи, які проводилися і на базі музею, і в режимі онлайн. До четвертої групи віднесли заходи, присвячені звичаям та обрядам українського народу. П'яту групу заходів представляють екологічні акції.

Зазначено, що У 2023 році заплановано 70, а реалізовано 298 заходів, що майже втричі більше за попередній рік. За даними Звіту, до реалізації заходів залучалися всі відділи і філії музею, проте найбільше заходів (121) було організовано Відділом науково-просвітницької та експозиційної роботи, Сектором історико-краєзнавчих досліджень було проведено 67 заходів, Меморіальним музеєм М.Л. Кропивницького – 41.

Доведено, що сучасний музей – це не лише місце збереження історичних та культурних цінностей, а й активний комунікаційний центр. Виступи у ЗМІ та публікації в соціальних мережах відіграють важливу роль у його популяризації, залучаючи нових відвідувачів та формуючи позитивний імідж. Різноманітні заходи Центральноукраїнського обласного краєзнавчого музею є приводом для висвітлення в пресі та соцмережах, що підвищує впізнаваність музею та привертає нових відвідувачів. Так, у 2022 році налічувалося 16 виступів на радіо, телебаченні та онлайн-трансляцій у мережі Інтернет, а в 2023 році – 132.

6. Доведено, що успішна стратегія дає змогу представити музей як актуальний і цікавий інтерактивний простір для навчання та відпочинку.

Визначено основні кроки комплексної маркетингової стратегії для краєзнавчого музею має включати такі кроки: 1) аналіз ситуації та визначення цільової аудиторії; 2) формування унікальної торговельної пропозиції; 3) канали просування, які включають офлайн- та онлайн методи; 4) програми лояльності та залучення аудиторії; 5) оцінка ефективності.

Детальний аналіз мистецько-просвітницьких проєктів досліджуваного музею засвідчив їх ключову роль у процесі залучення широкого кола відвідувачів музею.

7. Визначено новітні технології у популяризації музейної діяльності:

- Доповнена та віртуальна реальність (AR/VR)
- Інтерактивні екрани та сенсорні панелі.
- Гейміфікація та квести. Цей вид інновацій передбачає розробку музейних квестів із загадками, пов'язаними з експонатами, стимулює активну участь

відвідувачів. А також використання QR-кодів для отримання підказок або відеоісторій про предмети.

Мобільні додатки. Додатки з аудіогідами, віртуальними екскурсіями, інтерактивними маршрутами, які змінюються залежно від інтересів відвідувача. Додаткові функції: бронювання квитків, push-сповіщення про події.

- Соціальні мережі та цифровий маркетинг. Організація онлайн-конкурсів, вікторин, стрімів з екскурсій. Створення візуального контенту для TikTok, Instagram, YouTube

- Співпраця з блогерами та інфлюенсерами значно розширює аудиторію відвідувачів музейних установ.

- Зміцнення партнерських зв'язків. Проведення культурних подій у співпраці з навчальними закладами, митцями та іншими організаціями сприяє інтеграції музею у громадське життя та розширенню його впливу.

- Оцифрування музейних фондів та створення онлайн-архівів створює відкритий доступ до баз даних для науковців і дослідників.

- Голограми та 3D-моделювання. Відтворення історичних постатей або сцен за допомогою голограм.

- Інтелектуальні аудіогіди та чат-боти. Голосові асистенти можуть відповідати на запитання відвідувачів та надавати додаткову інформацію. Чат-бот у Telegram або Viber може допомагати з навігацією музеєм.

Впровадження цих технологій зробить музей більш доступним, сучасним і привабливим. Цифровізація музею не лише покращує доступність та зручність для відвідувачів, а й сприяє збереженню та популяризації культурної спадщини. Інноваційні технології дозволяють музеям не тільки йти в ногу з часом, а й створювати унікальний досвід для кожного відвідувача.

Завдяки цим стратегічним напрямам сучасний музей залишається актуальним і затребуваним, оскільки сприяє розвитку культури та освіти, а також зміцнює свій статус у суспільстві.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ТА ДЖЕРЕЛ

1. Білик Н. І. Музей як центр координації освітньо-виховної та краєзнавчої роботи закладу освіти. Імідж сучасного педагога. 2023. (3(198), 82–90. URL: [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2021-3\(198\)-82-90](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2021-3(198)-82-90) (дата звернення: 14.12.2024).
2. Банах В. М. Музейні інновації та інтерактивність у теорії та практиці музейної справи. *Historical and Cultural Studies*. 2016, № 1. Vol. 3. P. 1–5. 3.2.5.
3. В. Барабаш, Л. Глебова, А. Бондаренко. Особливості діяльнісної моделі краєзнавчого музею (2021–2023 роки). *Соціум. Документ. Комунікація*: збірник наукових праць. Том 8, №4. Переяслав, 2023. С. 8–19. URL: <https://sdc-journal.com.ua/uk/journals/tom-8-4-2023/osoblivosti-diyalnisnoyi-modeli-krayeznavchogo-muzeyu-2021-2023-roki>
4. Бойко-Гагарін А. Музей, що заробляє. Manual для маркетолога. Київ: Логос, 2020. 196 с.
5. Вербицька П. В., Пасічник Р. Е. Музей як комунікативний та освітній простір: *навчальний посібник*. Львів: Львівська політехніка, 2017. 232 с.
6. Дворкін І. В. Національні музеї в Україні на початку ХХ ст. Культурологічний альманах. 2023. (1), 25–30. URL: <https://doi.org/10.31392/cult.alm.2023.1.4> (дата звернення: 20.07.2024).
7. Закон України «Про музеї та музейну справу» від 29.06.1995 № 249/95-ВР. URL: https://kodeksy.com.ua/pro_muzeji_ta_muzejnu_spravu.htm (дата звернення: 6.09.2024).
8. Закон України «Про внесення зміни до статті 10 Закону України «Про музеї та музейну справу» щодо порядку подальшого використання музейних зібрань у разі реорганізації музеїв та надання державних гарантій» № 9129 від 20.03.2023 Відомості Верховної Ради України. 2023. № 89. С. 335 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3300-20#Text>

9. Закон України «Про затвердження Порядку обліку музейних предметів в електронній формі» (зі змінами) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1478-16#Text>.

10. Інструкція з музейного обліку, зберігання та використання пам'яток державної частини Музейного фонду України (2009 р.) Сайт Міністерства культури і туризму України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1129-16#Text>

11. Кузьмук О. Роль музеїв у культурному та соціально-економічному розвитку країни: зарубіжний досвід: Аналітична записка. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/gumanitarniy-rozvitok/rol-muzeiv-ukulturnomu-ta-socialno-ekonomichnomu-rozvitku> (дата звернення: 21.08.2024).

12. Кускова С., Отземко О. Сучасний український музей: новітні практики. *Вісник студентського наукового товариства ДонНУ імені Василя Стуса*. 2019. Т. 2, № 11. С. 33–38. URL: [file:///C:/Users/ENTEL11/Downloads/7594-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-15252-1-10-20191127%20\(4\).pdf](file:///C:/Users/ENTEL11/Downloads/7594-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-15252-1-10-20191127%20(4).pdf)

13. Куценко С. Ю. Становлення та розвиток інтернет-ресурсів музеїв України. Автореф. дис. ... канд. іст. наук: 07.00.06. Черкаси, 2017. 20 с.

14. Маньковська Р. Сучасні музейні комунікації та перспективи їх розвитку. *Краєзнавство*. 2013. № 3. С. 75–84.

15. Мечковська К. Комунікація в музеях – завдання, можливості, перспективи. *Інформація, комунікація, суспільство 2023 : матеріали 12-ї Міжнародної наукової конференції ICS-2023*. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2023. С. 49–51. URL: http://skid.lpnu.ua/wp-content/uploads/2023/05/ICS2023_Proceedings.pdf.

16. Міністерство культури і туризму України. URL : <http://mincult.kmu.gov.ua>

17. Музейний простір України Музеї України та світу. URL : <http://prostir.museum>

18. Музеї світу. URL : <http://www.globmuseum.info>

19. «Музейний простір». сайт музейної спільноти України та журналу. URL : <http://prostir.museum.ua>

20. «Національний віртуальний музей» (Велика Британія). URL :<http://www.culture24.org.uk/home>

21. Передрій І., Білан Н. Сучасна музейна комунікація в Україні та світі: стан і перспективи розвитку. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія.* 2018. № 2. С. 72 – 79/ URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bdi_2018_2_12.

22. Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах:Закон України від 5 липня 1994 року №80/94 ВР URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80/94-%D0%B2%D1%80> (дата звернення 10.05.2024).

23. Про заходи щодо розвитку національної складової глобальної інформаційної мережі Інтернет та забезпечення широкого доступу до цієї мережі:Україні Указ Президента: м. Київ від 31 липня 2000 року №928/2000 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/928/2000> (дата звернення 08.06.2024).

24. Про національну програму інформатизації: від 1 грудня 2022 року № 2807-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2807-20> (дата звернення 10.10.2024).

25. Про основні засади розвитку інформаційного суспільства на 2007-2015pp:від 9 січня 2007 року №537-V URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/537-16> (дата звернення 15.10.2024).

26. Ришковець Ю., Жежнич П. Принципи побудови віртуальних музеїв у WWW. Proceedings of the III International Conference on Computer Science and Information Technologies (CSIT'2008). Lviv : Publishing House Vezha&Co, 2008. С. 313–314. 31.

27. Ришковець Ю.В., Жежнич П.І. Структурна та формальні моделі віртуального музею. URL: https://vlp.com.ua/files/12_1.pdf (дата звернення: 22.07.2023).

28. Розгон О. В. Віртуальна версія музею як засіб упровадження цифрових технологій. *Право та інноваційне суспільство*. 2019. №2(13). С. 20-26.

29. Рокицька О. Д. Роль музею історії освіти Київщини у підвищенні кваліфікації педагогічних працівників. URL: <https://museum.kristti.com.ua/%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%> (дата звернення: 16.02.2025)

30. Смаглій К. Європейський досвід реформування музейної сфери: уроки для України. *Будуємо нову Україну: збірник конференції (26–27 листопада 2014 р., м. Київ)*. Київ: Видавничий дім Києво-Могилянська академія, 2015. С. 138–154.

31. Сайт Центральноукраїнського обласного краєзнавчого музею <https://kokm.kr.ua/>

32. Тобелем Ж-М. Нова епоха музеїв. Культурні установи перед викликом менеджменту / пер. з французької З. Борисюк, П. Тарашука, С. Тевольде. Київ, 2018. 320 с.

33. Тупчієнко М. Ястребовська складова археологічної колекції Кіровоградського обласного краєзнавчого музею. Тези доповідей II Міжнародної наукової конференції «Історія, археологія, інформаційна, бібліотечна та архівна справа: актуальні проблеми науки та освіти». 13 – 14 травня 2021 р. ЦНТУ. Кропивницький <https://scholar.google.com>.

34. Шевцов І. Інтеграція інтернету у музейній діяльності. URL: <http://shevtsov.org/modules.php?name=Content&pa=showpage&pid=9> (дата звернення: 5.02.2025).

ДОДАТКИ

Додаток А

ЗАТВЕРДЖУЮ

**Заступник директора
обласного краєзнавчого
музею**

_____ **П. РИБАЛКО**

«__» _____ **2023 р.**

Звіт

**про роботу Кіровоградського обласного краєзнавчого музею, його відділів
та філій за 2022 р.**

**Перелік виставок
(науково-експозиційна діяльність)**

№ п/п	Назва	Місце експонування	Дата проведення
1.	«Кіровоградська наступальна операція», до 78-й річниці вигнання нацистських загарбників з Кіровоградщини	Відділ історії Маршанін А.В.	06.01
2.	«З історії формування території Кіровоградської області»	Відділ історії Шевченко Б.Л.	10.01
3.	«Заповідник – музей І.К. Тобілевича (Карпенка-Карого) Хутір Надія взимку», віртуальна виставка – промоушен	Facebook Кравченко Т.С	16.01
4.	«100 років боротьби. Українська революція 1917 – 1921» до Дня соборності України	Відділ історії Мілютін С.Ю.	17.01
5.	«Водохреще – Йордан – Богоявлення» - про історію, традиції, звичаї та народні обряди	Facebook Забабуріна А.А.	19.01
6.	«100 років боротьби. Українська революція 1917–1921 рр.»	Відділ історії Мілютін С.Ю.	26.01
7.	Фотовиставка «Афган – біль радянських солдат»	Відділ історії Маршанін А.В.	15.02
8.	«Сторінками історичної пам'яті. Меморіальний музей Кропивницького – пам'ятка історії та культури» (до Міжнародного дня пам'яток і визначних місць)	Facebook Бабенко Б.О.	19.04
9.	«Традиції святкування Великодня»	Facebook Забабуріна А.А.	23.04
10.	«Чорнобиль – наш біль» до 36-х роковин Чорнобильської катастрофи	Facebook Саванчук С.В.	26.04
11.	До 85-ї річниці заснування Національного заслуженого академічного ансамблю танцю України імені Павла Вірського	Facebook Чонтай О. М., Листопад Д.О.	29.04
12.	«Воєнні злочини російської армії в Україні»	Відділ історії Пархомчук В.О., Забабуріна А.А., Мороз В.В., Маршанін А.В.	10.05
13.	«Українська вишивка – генетичний код нації» до Дня вишиванки.	Відділ історії Пархомчук В.О.,	19.05

	Виставка вишитих картин авторства львівського вишивальника Леоніда Добродняка	Забабуріна А.А.	
14.	«Вишиті скарби Хутора Надія» до Дня вишиванки	Facebook Кравченко Т.С., Савіцька А.А.	
15.	«Весняні барви Хутора Надія»	Facebook Кравченко Т.С.	20.05
16.	Виставка історичних фотографій та предметів народного побуту «Хата моя, біла хата...» із зібрання колекціонера Володимира Нагорного	Відділ історії Пархомчук В.О., Забабуріна А.А., Мороз В.В., Маршанін А.В.	01.06
17.	«Дрібнички» - виставка з зібрання колишньої викладачки ЦНТУ, мандрівниці Лариси Лебедевої	Відділ фондів Рибалко П.П., Грицайова З.М., Король О.В., Чудінович Н.Г.	16.06
18.	«Демократичні традиції в Україні» до 26-ї річниці прийняття Конституції України	Відділ історії Мороз В.В., Маршанін А.В.	28.06
19.	«Архітектор. Геральдист. Громадянин» – про відомого кіровоградського архітектора та геральдиста Віталія Єфремовича Кривенка	Відділ фондів Рибалко П.П., Грицайова З.М., Король О.В., Чудінович Н.Г.	01.07
20.	Фотовиставка «Володимир Винниченко. Скрижалі української революції»	Facebook Пархомчук В.О., Забабуріна А.А.	27.07
21.	Віртуальна фотовиставка до 50-ї річниці перемоги заслуженого ансамблю народного танцю України «Ятрань» на Міжнародному фестивалі в угорському місті Сегеді	Facebook Чонтай О.М., Листопад Д.О.	22.08
22.	Стаціонарна виставка «Мене не люблять, бо люблю Вітчизну вірно я свою» до 95-річчя від дня народження українського прозаїка і літературознавця, члена Спілки письменників України М.К. Смоленчука	Заповідник-музей Хутір Надія І.К. Тобілевича (Карпенко-Карого) Кравченко Т.С. Савіцька А.А. Мороз В.В.	24.02

Перелік заходів

	Назва	Місце проведення	Дата проведення
1.	Захід з циклу «Звичаї і обряди українського народу». Свято Різдва Христове	Історико-архітектурний заповідник родини Раєвських	07.01

2.	Захід «З історії формування території Кіровоградської області»	Відділ історії	10.01
3.	Презентація фотовиставки «Кіровоградщина. Сторінки історії»	Відділ історії	10.01
4.	Бесіда до Дня звільнення міста Кіровограда від нацистських загарбників	Відділ історії	08.01
5.	Захід з циклу «Звичаї і обряди українського народу. Водохреща» за участю місцевих жителів та гостей	Заповідник - музей І.К. Тобілевича (Карпенка-Карого) Хутір Надія	19.01
6.	Захід з циклу «Звичаї і обряди українського народу. Водохреща» за участю місцевих жителів та гостей	Історико-архітектурний заповідник родини Раєвських	19.01
7.	Просвітницький захід, присвячений Дню Соборності України «В єдності сила!»	Відділ історії	20.01
8.	Захід з нагоди Дня Соборності України	Відділ історії	21.01
9.	Захід «Наші земляки у битві під Крутами»	Відділ історії	26.01
10.	Засідання історико-краєзнавчого дискусійного клубу «Кліо» на тему «Голокост на території Кіровоградщини у роки Другої світової війни»	Відділ історії	27.01
11.	Відкрита лекція професора Григорія Клочека, присвячена 125-ї річниці від дня народження видатного земляка, українського письменника, поета,	Відділ історії	01.02

	публіциста, культуролога, сотника Армії УНР Євгена Маланюка		
12.	Акція до всесвітнього дня читання вголос, декламування уривку з п'єси Марка Кропивницького «Розгардіяш»	Меморіальний музей М.Л. Кропивницького	02.02
13.	Майстер-клас до Дня святого Валентина з виготовлення «валентинок»	Facebook	11.02
14.	Церемонія нагородження в обласному краєзнавчому музеї учасників V Всеукраїнського конкурсу дитячо-юнацької творчості «Зоряні мрії дитинства»	Facebook	13.02
15.	Захід до Дня вшанування учасників бойових дій на території інших держав	Відділ історії	15.02
16.	Засідання історико-краєзнавчого дискусійного клубу «Клію» на тему «Армія Нестора Махна на території Єлисаветградського повіту»	Відділ історії	16.02
17.	Вечір пам'яті Героя України, Героя Небесної Сотні Віктора Чміленка «Час плине, а пам'ять залишається»	Відділ історії	18.02
18.	Майстер-клас з виготовлення годівничок для птахів «Весна, птахи повертаються»	Відділ природи	23.02
19.	Бесіда до Дня народження Т.Г. Шевченка Історико-архітектурний заповідник родини Раєвських	Історико-архітектурний заповідник родини Раєвських (Галич М.В., Куценко В.О.)	05.03
20.	До Дня довкілля	Музейно-природний заповідник «Тобілевичі» (Кравченко М.І.)	17.04

Виступи у пресі та у мережі Інтернет

№ з/п	Назва статті	Автор	Видання	Термін виконання
1.	«Символи Різдва»	Забабуріна А.А.	Facebook	05.01
2.	Про презентацію у музеї тематичної виставки «Кіровоградська наступальна операція» до 78-й річниці вигнання	Маршанін А.В.	Facebook	06.01

	нацистських загарбників з Кіровоградщини			
3.	Про художнього керівника заслуженого ансамблю народного танцю України «Ятрань», заслуженого працівника культури України Василя Босого, до 80-річного ювілею митця	Чонтай О.М.	Facebook	14.01
4.	«Торевт та козацький хрест» - про нове надходження до фондів Кіровоградського обласного краєзнавчого музею - художню повість Юрія Плаксюка «Одержимий торевт»	Рибалко П.П.	Facebook	17.01
5.	Про проведення у музеї просвітницького заходу, присвяченого Дню Соборності України «В єдності сила!»	Забабуріна А.А.	Facebook	20.01
6.	Про урочистий захід в музеї до Дня Соборності	Пархомчук В.О.	Facebook	21.01
7.	«Обласні відзнаки до Дня Соборності отримали жителі Кіровоградщини»	Мілютін С.Ю.	«Точка доступу»	21.01
8.	До 100-річчя народження жінки-палеонтолога Ганни Ляшенко	Слюсаренко В.А.	Facebook	22.01
9.	Про проведення у музеї тематичного, меморіального заходу «Наші земляки у битві під Крутами»	Колесніченко В.М.	Facebook	26.01
10.	До дня вшанування жертв Голокосту. Про засідання історико-краєзнавчого дискусійного клубу «Кліо» на тему «Голокост на території Кіровоградщини у роки Другої світової війни»	Мілютін С.Ю.	Facebook	27.01
11.	До Дня героїв Крут	Шевченко Б.Л.	Facebook	29.01

12.	Про відкриту лекцію професора Григорія Клочека, присвячену 125-ї річниці від дня народження видатного земляка, українського письменника, поета, публіциста, культуролога, сотника Армії УНР Євгена Маланюка	Колесніченко В.М.	Facebook	01.02
13.	Про Меморіальний музей М.Л. Кропивницького, до 40-річчя його заснування	Бабенко Б.О.	Facebook	11.02

Виступи на радіо, телебаченні та онлайн-трансляція у мережі Інтернет

№ з/п	Назва, тема	Автор	Термін виконання	ЗМІ
1.	«З історії формування території Кіровоградської області»	Шевченко Б.Л.	10.01	Онлайн-трансляція в мережі Інтернет (Кіровоградський обласний краєзнавчий музей)
2.	«Бій під Крутами – символ боротьби за українську державу» до 104-ї річниці бою під Крутами	Шевченко Б.Л.	29.01	Філія ПАТ «Національна суспільна ТРК України» «Кропивницька регіональна дирекція» «Радіодень»
3.	До всесвітнього дня читання вголос, декламування уривку з п'єси Марка Кропивницького «Розгардіяш»	Бабенко Б.О.	02.02	Онлайн-трансляція в мережі Інтернет (Кіровоградський обласний краєзнавчий музей)
4.	Засідання історико-краєзнавчого дискусійного клубу «Клію» на тему «Армія Нестора Махна на території Єлисаветградського повіту»	Мілютин С.Ю., Колечкін В.П.	16.02	Онлайн-трансляція в мережі Інтернет (Кіровоградський обласний краєзнавчий музей)
5.	Виступ до Міжнародного дня руху опору. «Міжнародний день руху опору: історія та сучасність»	Шевченко Б.Л.	10.04	Філія ПАТ «Національна суспільна ТРК України» «Кропивницька регіональна дирекція» «Радіодень»

6.	Засідання історико-краєзнавчого дискусійного клубу «Кліо» на тему «Актуальні питання української історії періоду Української революції 1917 – 1921 років»	Мілютін С.Ю.	28.04	Онлайн-трансляція в мережі Інтернет (Кіровоградський обласний краєзнавчий музей)
7.	Круглий стіл на тему « Про маловідомі і дискусійні теми історії нашого краю в роки німецько-радянської війни 1941-1945 рр.»	Мілютін С.Ю.	04.05	Онлайн-трансляція в мережі Інтернет (Кіровоградський обласний краєзнавчий музей)
8.	Презентація у музеї кольорового видання краєзнавчо-туристичного путівника «Блог на папері: театральними стежками Кіровоградщини»	Бабенко Б.О.	14.07	ТТV «Акценти дня»
9.	Презентація щорічного науково-методичного видання «Музейний вісник Центральної України». Випуск II, присвячений українському повстанському руху у 1917 – 1921 роках	Шевченко Б.Л.	28.07	Телеканал «Вітер. Кропивницький»

Додаток Б

ЗАТВЕРДЖУЮ

**Директор обласного краєзнавчого
музею**

_____ **Б. ШЕВЧЕНКО**

«__» _____ 2024 р.

Звіт

**про роботу Кіровоградського обласного краєзнавчого музею, його відділів та філій за
2023 р.**

**Перелік виставок
(науково-експозиційна діяльність)**

№ п/п	Назва	Місце експонування	Дата проведення
1.	Виставка з нагоди 180-ї річниці від дня народження Миколи Аркаса – письменника, історика, композитора, діяча культури та освіти (у Facebook)	Меморіальний музей М.Л. Кропивницького (Бабенко Б.О., Грицайова О.М.)	07.01
2.	Виставка до Дня вдячності кімнатним рослинам (віртуальна, онлайн у Facebook)	Відділ науково-просвітницької та експозиційної роботи (Демченко Д.С.)	10.01
3.	Виставка «Генетичний код нації» (вишиті роботи Л. Добродяника)	Відділ науково-просвітницької та експозиційної роботи (Забабуріна А.А.)	10.01
4.	Виставка «Кропивницький: місто у просторі і часі»	Відділ науково-просвітницької та експозиційної роботи (Забабуріна А.А.)	11.01
5.	Доповнення експозиції, присвяченої Гнатові Юрі (до дня народження митця)	Меморіальний музей М.Л. Кропивницького (Бабенко Б.О., Черняк Н.Б., Грицайова О.М.)	11.01
6.	Виставка Українського інституту національної пам'яті «100 років боротьби. Українська революція 1917-1921 рр.»	Сектор історико-краєзнавчих досліджень (Мілютін С.Ю.)	20.01
7.	Виставка «Живу – завдяки Тобі»	Відділ науково-просвітницької та експозиційної роботи (Забабуріна А.А., Мороз В.В.)	27.01
8.	Виставка Галузевого державного архіву Українського інституту національної пам'яті «Комунізм = Рашизм»	Відділ науково-просвітницької та експозиційної роботи (Шевченко Б.Л.)	31.01

Заплановано – 75, факт – 104

Реалізовано виставок та виставкових проєктів:

Відділ науково-просвітницької та експозиційної роботи – 44
 Науково-дослідний відділ фондів – 15
 Сектор історико-краєзнавчих досліджень – 8
 Музей історії українського хореографічного мистецтва – 7
 Меморіальний музей М.Л. Кропивницького – 24
 Заповідник-музей І.К. Тобілевича (Карпенка-Карого) Хутір Надія – 6

Перелік заходів

№ п/п	Назва	Місце проведення	Дата проведення
1.	Інтерактивний майстер-клас «Дідух – до хати, біда з хати»	Відділ науково-просвітницької та експозиційної роботи (Слюсаренко В.А., Демченко Д.С.)	05.01
2.	Захід з циклу «Звичаї і обряди українського народу. Різдво Христове» за участю членів Міжнародної наукової школи Універсології у Кіровоградській області	Заповідник-музей І.К. Тобілевича (Карпенка-Карого) Хутір Надія (Кравченко Т.С., Мороз В.В., Савіцька А.А.)	08.01
3.	Майстер-клас «Чарівні сніжинки»	Відділ науково-просвітницької та експозиційної роботи (Слюсаренко В.А., Демченко Д.С.)	18.01
4.	Інтерактивний захід «Звичаї та обряди українського народу. Цикл зимових Різдвяних свят» в рамках історико-краєзнавчого клубу «Клію»	Відділ науково-просвітницької та експозиційної роботи (Слюсаренко В.А., Демченко Д.С.)	19.01
5.	Захід «Крути, Соборність, Донецький аеропорт – символи боротьби за Незалежність»	Сектор історико-краєзнавчих досліджень (Мілютін С.Ю.)	20.01
6.	Засідання історико-краєзнавчого дискусійного клубу «Клію» на тему «Крути, Соборність»	Сектор історико-краєзнавчих досліджень (Мілютін С.Ю.)	24.01
7.	Захід - презентація проекту «Живу – завдяки Тобі»	Відділ науково-просвітницької та експозиційної роботи (Забабуріна А.А., Мороз В.В.)	27.01
8.	Майстер-клас «Казковий птах»	Відділ науково-просвітницької та експозиційної роботи (Саванчук С.В.)	27.01

Заплановано – 70, факт – 298

Реалізовано заходів:

Відділ науково-просвітницької та експозиційної роботи – 121

Науково-дослідний відділ фондів – 10

Науково-методичний відділ – 11

Сектор історико-краєзнавчих досліджень – 67

Відділ обліку та охорони пам'яток культурної спадщини – 16

Музей історії українського хореографічного мистецтва – 15

Меморіальний музей М.Л. Кропивницького – 41

Заповідник-музей І.К. Тобілевича (Карпенка-Карого) Хутір Надія – 17

Науково-методична діяльність

1. Проведено прийом, узагальнення та аналіз річної статистичної звітності музеїв – юридичних осіб та музеїв області, що працюють при підприємствах, організаціях та навчальних закладах, згідно графіку.

2. Проведено узагальнення матеріалів по результатам прийому річної статистичної звітності музеїв області та підготовлено довідки.

3. Проведено узагальнення інформації про підсумки роботи музейних закладів області за 2022 рік, згідно додатків 1,2,3.

4. Підготовлено для департаменту культури та туризму Кіровоградської обласної військової адміністрації узагальнену інформацію про підсумки роботи музеїв Кіровоградської області у 2022 році.

5. Підготовлено пропозиції департаменту культури та туризму Кіровоградської обласної військової адміністрації щодо оновлення переліку музеїв, що перебувають у віданні підприємств, установ та організацій, що зберігають музейні колекції та музейні предмети, що є державною власністю та належать до державної частини музейного фонду України.

6. Підготовлено інформацію по основним показникам роботи музейних закладів Кіровоградської області за 2022 рік.

7. Здійснено контроль за експонуванням пересувних виставок, підготовлених Українським інститутом національної пам'яті відповідно до наказів директора департаменту культури та туризму облдержадміністрації: від 30.01.2020 р. №14 «Про експонування виставки «Українське військо:1917-1921», пересувних виставок «Фактор свободи», «Воїни. Історія українського війська», «Українська революція 1917-1921 рр. Регіональний вимір» на території області.

8. Проведено перевірку документації на ліквідацію музеїв при установах, підприємствах, організаціях, що фактично припинили своє існування, із передачею відповідної документації до департаменту культури та туризму Кіровоградської обласної військової адміністрації.

9. Оновлено мережу музейних закладів області.

10. Продовжено заходи з популяризації музейних закладів області через соціальні мережі та засоби масової інформації.

11. Надано протягом 2023 року 220 консультацій з різних питань музейної справи для співробітників музейних закладів області.

12. Організовано та проведено на базі обласного краєзнавчого музею два обласних методичних семінари на тему «Музеї у воєнний час: виклики, реалії, дії» (11 квітня 2023 року) і «Музей традиційний та інноваційний» (7 грудня 2023 року).

13. Проведено розширену науково-методичну нараду за підсумками роботи у 2022 році та пріоритетним напрямкам роботи у 2023 році за участю директорів музейних закладів області (березень 2023 року).

14. Надано методичну допомогу Історико-краєзнавчому музею села Велика Северинка щодо проведення інвентаризації та розподілу фондів предметів.

Науково-дослідна робота

5. Започатковано та реалізовано протягом 2023-го року в обласному краєзнавчому музеї, його відділах та філіях **14** нових проєктів:

– Мистецько-просвітницький проєкт «Наша дума, наша пісня не вмре, не загине...».

Мета проєкту – проведення циклу творчих зустрічей із діячами української культури, представниками національної інтелігенції, поетами, письменниками, музикантами з метою популяризації української мови, культури та виховання молодого покоління у дусі патріотизму та національних цінностей. (Музейно-природний заповідник «Тобілевичі». Кравченко М.І.).

– Мистецько-просвітницький проєкт «Зі словом і зброєю до Перемоги». Мета проєкту – проведення творчих зустрічей, пам'ятних вечорів, інших культурних заходів за участі літераторів та поетів з метою донесення до громадськості правди про події російсько-української війни через літературне та поетичне слово. (Відділ обліку та охорони пам'яток культурної спадщини. Косенко О.І.).

– Мистецько-просвітницький проєкт «Культура в дії». Мета проєкту – підвищення рівня обізнаності та популяризації серед населення українського народного танцю, національних традицій, культури та історії українського народу (організація творчих зустрічей з провідними хореографами, танцювальними колективами, проведення традиційних народних свят. (Музей історії українського хореографічного мистецтва. Чонтай О.М.).

– Культурно-просвітницький проєкт «Вечорниці у музеї». Мета проєкту – підвищення рівня обізнаності та популяризації національних українських традицій шляхом проведення народних свят, обрядів, вивчення народних звичаїв. (Музей історії українського хореографічного мистецтва. Чонтай О.М.).

– Мистецько-просвітницький проєкт «У вирі танцю». Мета проєкту – підвищення рівня обізнаності та популяризації серед населення українського народного танцю. (Музей історії українського хореографічного мистецтва. Чонтай О.М.).

– Мистецько-просвітницький проєкт «Розмови про Театр корифеїв». Мета проєкту – просвітницька місія, ознайомлення громадськості з історією створення та розвитку першого українського академічного професійного театру, про плеяду акторів – засновників Театру Корифеїв на чолі з М.Л. Кропивницьким, популяризація українського театрального мистецтва. (Меморіальний музей М.Л. Кропивницького. Бабенко Б.О.).

– Просвітницький проєкт «Екологічна культура в музеї». Мета проєкту – виховання у населення, насамперед у підростаючого покоління, екологічної культури, любові до природи, обізнаності про рослинний та тваринний світ

рідного краю. (Відділ науково-просвітницької та експозиційної роботи. Слюсаренко В.А.).

– Просвітницький проєкт «Історія одного експоната». Мета проєкту – просвітницька місія та розширення можливостей для отримання для широкої аудиторії інформації про музейні предмети історичної та природничої експозицій обласного краєзнавчого музею шляхом експонування та розповіді про окремі музейні експонати. (Відділ науково-просвітницької та експозиційної роботи. Забабуріна А.А., Слюсаренко В.А., Науково-дослідний відділ фондів. Рибалко П.П.).

– Науково-методичний проєкт «Музейна школа онлайн». Мета проєкту – надання методичної та фахової наукової допомоги співробітникам музейних закладів області з метою підвищення їх загального фахового рівня. (Науково-методичний відділ. Кушнір Л.І.).

– Краєзнавчий просвітницький проєкт «Мова міста». Мета проєкту – просвітницька місія, ознайомлення громадськості з історією нашого міста, його створення, розбудови та архітектурного розмаїття. (Відділ науково-просвітницької та експозиційної роботи. Забабуріна А.А.).

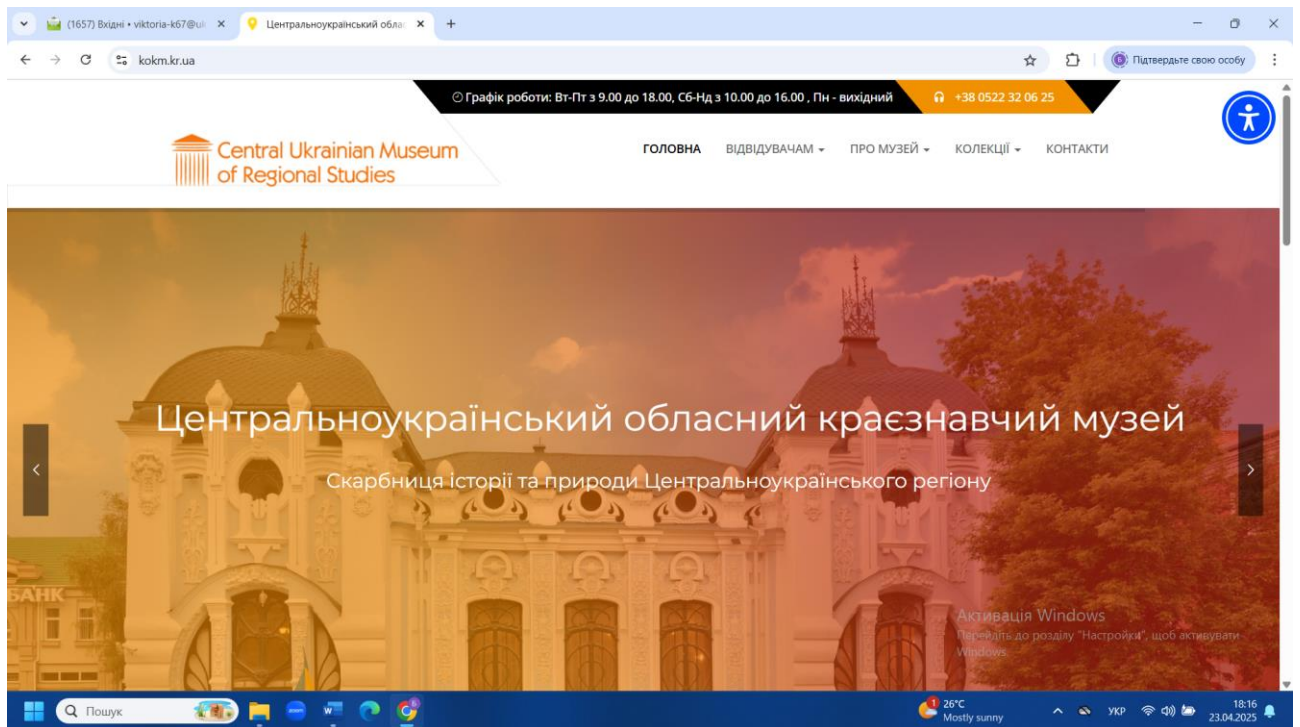
– Культурно-просвітницький проєкт «Календар як дзеркало суспільних змін». Мета проєкту – дослідження та популяризація традицій українського народу, його історії, виховання національної свідомості та патріотизму серед населення. (Сектор історико-краєзнавчих досліджень. Проскурова С.В.).

– Просвітницький проєкт «Сучасна російсько-українська війна». Мета проєкту – висвітлення подій сучасної російсько-української війни базі постійно діючої музейної експозиції «Україна: полум'я війни. 2014 – 2024». Відзначення пам'ятних дат війни та вшанування пам'яті земляків – військовослужбовців, які загинули за незалежність та територіальну цілісність України. (Відділ науково-просвітницької та експозиційної роботи. Мороз В.В.).

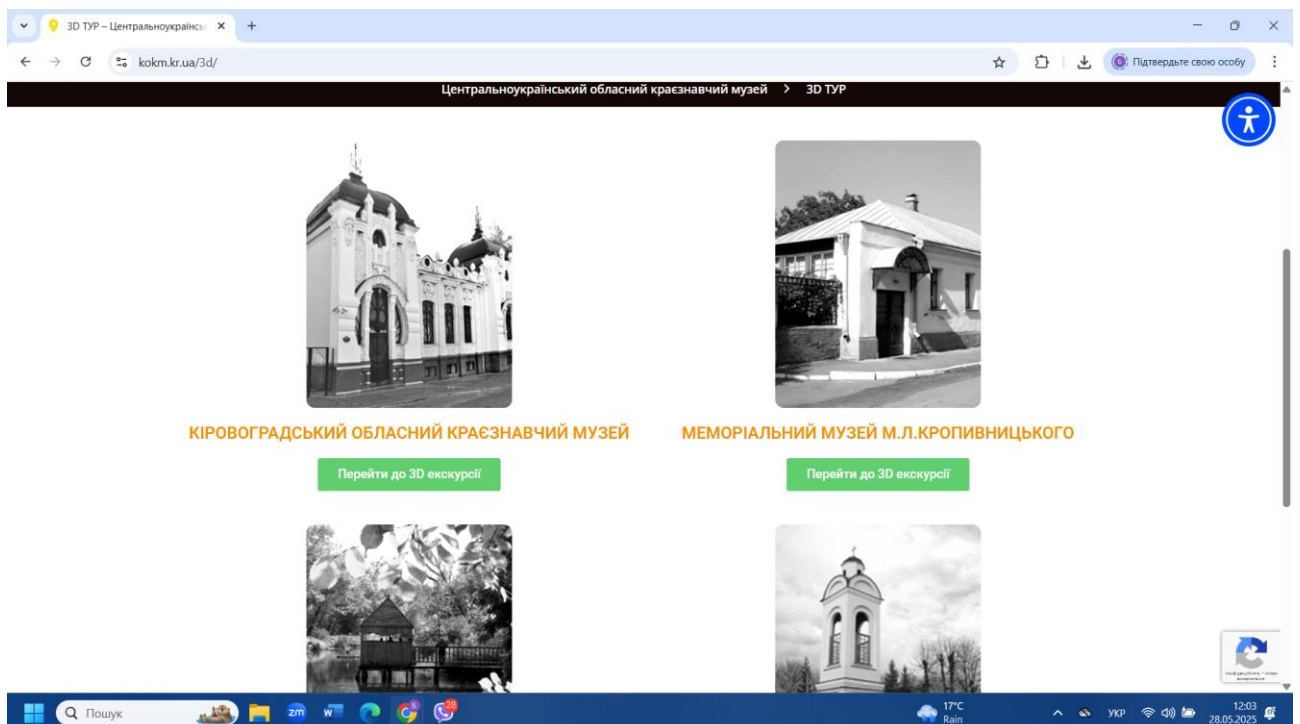
– Туристично-краєзнавчий проєкт «Зелені скарби Кіровоградщини». Мета проєкту – розвиток туризму на території області, виховання у населення екологічної культури, любові до природи, обізнаності про рослинний та тваринний світ рідного краю. (Відділ науково-просвітницької та експозиційної роботи. Слюсаренко В.А.).

– Спільний проєкт обласного краєзнавчого музею та Археологічного музею імені Нінелі Бокій Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка – «Науково-практичні археологічні студії». Мета проєкту – підвищення рівня обізнаності про матеріальну культуру різних культур та давніх народів, які проживали на території регіону, на прикладі предметів археології із фондів зібрання обласного краєзнавчого музею. (Відділ науково-просвітницької та експозиційної роботи. Забабуріна А.А.).

Сайт <https://kokm.kr.ua/> Центральноукраїнського обласного краєзнавчого музею

3D тур Центральноукраїнського обласного краєзнавчого музею

Творча співпраця з музеями регіону

